

FÖRSVARETS

FORUM

nr 5 • 2014

Försvarsmaktens personaltidning

KORPEN FLYGER

Ögonen högt över Östersjön

"RYSSLAND MER AGGRESSIVT"

Försvarsminister Hultqvist i första intervjun

EN VECKA PÅ VÅGORNA

Livet ombord på HMS Stockholm

FÖR FN

STOR KOMPETENS
HOS MALI 01

INNEHÅLL

Aktuellt: Många nya På Ny Post	5
Aktuellt: Tanken bakom reklamen	6
Först på plats – Mali 00	12
Nyheter i Prio 5-6	16
Brännström: Inte ett vådaskott till!	23
Krafttag mot konstiga regler	24-25
Till sist: Snusarnas sämsta stund	32
Krönikören: Anders Gardberg	33

FÖRSTASIDAN

FOTO:
DANIEL
KLINTHOLM/
COMCAM

Ett år av försvarspolitiska vägval

Sverige har fått en ny regering efter riksdagsvalet den 14 september. Peter Hultqvist känner jag förvisso väl sedan tidigare. Men samtidigt var det viktigt för mig som ÖB att, så snart den nya regeringen tillträdde, etablera mer formell kontakt med honom i hans nya roll som försvarsminister.

Som redan framgått valde regeringen att utse chefen för ledningsstaben, generallöjtnant Jan Salestrand till statssekreterare på försvarsdepartementet. Det är på alla sätt ett utomordentligt val – få kan mäta sig med Jan när det gäller kunskaper om det svenska försvaret! Jag vill samtidigt passa på att rikta ett innerligt tack till honom för alla hans insatser under mer än 40 år inom Försvarsmakten!

Mot denna bakgrund finns det alltså goda förutsättningar att fortsätta och fördjupa den täta dialog som vi under senare år haft med olika regeringsföreträdare. Detta blir särskilt viktigt då vi står inför ett år av försvarspolitiska vägval. Försvarsmakten håller som bäst på att utarbeta ett svar på de planeringsanvisningar som nådde oss i juni. Genom att tydligt redovisa vad pengarna räcker till vill vi lägga grunden för ett försvarsbeslut 2015 präglad av realism och långsiktighet.

Men även den omedelbara utvecklingen i vårt närområde kräver löpande dialog med regeringskansliet. Det var ju utvecklingen i vår nära omvärld som föranledde försvarsmaktsordern om utökad verksamhet som nått samtliga förband. Ytterst handlar detta om att stärka omvärldens uppfattning om svensk vilja och förmåga att hantera olika händelseutvecklingar. Jag är övertygad om att de extra medel Försvarsmakten tilldelats för detta ändamål kan ge god effekt i termer av konkret förbandsverksamhet. I praktiken blir det också ett steg framåt i vårt löpande reformarbete.

I övrigt präglas hösten i hög grad av förberedelser inför kommande engagemang.

Ett viktigt sådant är vårt bidrag till den FN-ledda insatsen i Mali. Jag hade själv möjlighet att besöka Mali 01 som just nu utbildas vid K3. Jag lämnade Karlsborg förvissad om att det är ett högkvalitativt förband som vi kommer att ställa till FN:s förfogande. Så måste det också vara. Det är en synnerligen utmanande miljö som vi och andra truppbidragande länder ska verka i, vilket jag själv kunde konstatera när jag i början av oktober besökte Mali. Detta nummer av Försvarets Forum bjuder på ett fördjupande reportage just om Mali – jag rekommenderar varmt att ni tar del av det.

Låt mig avslutningsvis slå ett slag för arbetet med att utveckla Försvarsmaktens framtida målbild. Detta arbete – roller/relationer – har vi nu uppdragit åt förbandscheferna att ta vidare som en åtgärd med anledning av FM VIND-undersökningen. Jag uppmanar alla att engagera sig i detta arbete – det är viktigt för Försvarsmaktens framtid!

Sverker Göranson
Överbefälhavare

REDAKTIONEN

Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. kontakt: ff-red@mil.se telefon: 08-788 88 88 (Informationsstaben)

ansvarig utgivare
ERIK LAGERSTEN, informationsdirektör

Nästa textdeadline: 27 november 2014
Beräknad utgivningsdag: 19 december 2014

redaktör
DAG ENANDER
dag.enander@mil.se
Försvarsmaktens informationsstab

grafisk formgivare
INGELA BERGSTRÖM
FMV, Grafisk produktion, Stockholm

Tryckt hos Elanders Sverige AB

Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt. För ej beställt material ansvarar ej. ISSN 1100-8245

Genrebilder från Shutterstock.

Noggrann nordisk CBRN-övning

När MILENGEX genomfördes skedde den tillämpade fasen med de för uppdragen sammansatta enheterna från fyra nordiska länder. Och likasom alltid handlade det om precisionsarbete, rättssäkra metoder samt med ett extremt säkerhetstänk.

– Det som rör sig i huvudet är att inget får gå fel, säger Jenny Gyll, chef för det svenska biologilaboratoriet.

– Offren för sådant här är ju både civila som militära. Om man tänker sig in i hur många människoliv som kan stå på spel om något har hänt så fylls man av att inget, absolut inget får gå fel. Tänker man så och jobbar med precision blir det ju också alltid rätt, summerade Jenny sin övning i Finland.

Övningen Military engineer exercise, förkortat MILENGEX genomfördes i slutet av september i sydvästra Finland vid Björneborgsbrigaden i Säkylä.

Under finländsk övningsledning deltog Finland, Norge, Danmark och Sverige. Det svenska deltagandet bestod i en tillfällig sammansatt insatsenhet. Bland de svenska förmågorna sågs bland annat EOD, rekognosering, sanering och analys. Tillsammans fick man uppleva en typisk finländsk övning: Rakt på sak, relevans och tillämpning i olika miljöer som hela tiden krävde eftertanke, planering och förtänksamhet.

Frågan väcks hur det känns

Tre nationers CBRN-soldater övade tillsammans i sydvästra Finland.

Jenny Gyll inleder processen med att analysera ett prov i sitt laboratorium.

att vara längst ut på linan och säkra de prover som ligger till grund för svåra taktiska beslut hos chefer med operativt ansvar.

– Vi lever ju i ett kemikaliesamhälle och det kan innebära massor av komplikationer för oss längst fram, summerade förste sergeanten Mattias Munkestam som är operatör i en rekognoseringsgrupp.

– Vi kan råka på allt från biologiska stridsmedel till giftigt industriavfall som kommit ut i den miljö vi måste arbeta i. De kan i sin tur påverka förbanden som ska operera i vårt område. Utöver det måste vi ju arbeta

med metoder som är i nivå med kriminalteknik för att våra provtagningar inte ska kunna ifrågasättas.

Text: Wilhelm Guldbrand/SkyddC

Foto: Mattias Nurmela/
Combat Camera

FAKTA: VAD ÄR CBRN?

CBRN-skydd innebär skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära händelser.

Förkortningen står för motsvarande ord på engelska och CBRN har tagits som den nationella benämningen på detta arbetsfält.

Totalförsvarets skyddscentrum är den svenska försvarsmaktens kunskapscentrum för skydd vid händelser av denna typ.

Brasilianskt örlogsbesök

Nyligen besöktes Stockholm av den brasilianska skolfregatten BNS Brasil med sina närmare 200 kadetter, nu inne på det femte och sista året under sin officersutbildning.

– Upplägget påminner lite om våra gamla långresor men mer raffinerat. Fartyget är nämligen specialbyggt för att vara skolfartyg med klassrum och övningsstationer där kadetterna

i verklig sjömiljö kan simuleringsova eldledning, navigation med mera vilket ger en bonuseffekt, säger Stefan Norlin, ansvarig för alla örlogsbesök i Sverige.

Stockholmsbesöket skedde ungefär mitt i Brasils resa och beräknad hemkomst till Rio de Janeiro sker i december, då kadetterna kan titulera sig *segundo-tenente*, vilket motsvarar fänrik.

BNS BRASIL (U27), typ: modifierad fregatt av Niteroi-klass. I tjänst: 1984, längd: 129 meter, bredd: 13,5 meter, displacement: 3200 ton, beväpning: ingen.

Generallöjtnanten som tog av sig uniformen

Efter 40 år i Försvarsmakten hängde chefen för ledningsstaben, generallöjtnant Jan Salestrand, den 7 oktober av sig uniformen.

Orsaken till klädbytet? Han utsågs då av regeringen till statssekreterare i försvarsdepartementet.

Det innebar att han lämnade befattningen som en av överbefälhavarens närmaste medarbetare och som Försvarsmaktens näst högste officer, för att istället leda arbetet vid departementet under försvarsministern. Och förändringen skedde med omedelbar verkan och med tjänstledighet för politiskt uppdrag.

– Ja, så fungerar det och det är bra. Som statssekreterare har jag en helt annan roll och jag är väl medveten om den tydliga rågång som måste vara mellan departement och myndighet. Det har varit fantastiska år i Försvarsmakten och jag kommer att bära med mig denna tid med stolthet, säger Jan Salestrand.

JAN SALESTRAND.
Här fortfarande i uniform.

Intill att en ersättare är utsedd är Helena Holmstedt, ekonomidirektör, tjänsteförträttande chef för ledningsstaben.

Fotnot: Utöver chef för ledningsstaben har Jan Salestrand också varit chef för Högkvarteret samt överkommendant i Stockholm.

CITATET

”Det här blir ju en bra sörja i regeringen. Först får vi en regering, sen får vi ett helvete.”

Karl-Johan Karlsson, politisk reporter på Expressen säger sig ha överhört Peter Hultqvist, socialdemokraternas då försvarspolitiska talesperson på valvakan den 14 september.

Gruppchefer i skolbänken

– Som gruppbefäl har du ansvar för din grupp. För att skapa bättre förutsättningar för våra yngre kollegor att lösa uppgiften ”1:a linjens chefer” ordnar regementet gruppchefsskola, säger regementsförvaltaren Johan Lindgren på Skaraborgs regemente, P4.

Det är tredje upplagan av gruppchefsskola 1 som nyligen genomförts på P4. Utbildningen startade för att ge nya befäl en bra grund att stå på i sin roll som chef. Ämnena de läst är ledarskap, fysiskt stridsvärde, pedagogik och baskunskap gruppbefäl (profession). Man har även behandlat regementets historia och ursprung samt testledarutbildning FM FysS tilläggskrav markstrid. Sedan första kursen genomfördes har man anpassat utbildningen en del. Bland annat genom att

öka kurslängden med två veckor. Det ger eleverna möjlighet att fördjupa sig och prova olika lösningar.

I början av oktober startade även en fortsättning: Under tre veckor går några av regementets sergeanter nästa steg i utbildningen. De har gått gruppchefsskola 1 med godkänt resultat och är väl vitsordade i trupptjänst. De fördjupar sig bland annat i utbildningssäkerhet, personaltjänst och arbetsgivaransvar. Gruppchefsskola 2 möjliggör att ta stör-

Transportdag väckte tankar

I samarbete med Arbetsförmedlingen i Västra Götaland/Halland och det regionala branschrådet Transport arrangerade Försvarsmakten i Skövde en branschutbildningsdag för chefer, arbetsförmedlare, specialister och arbetsgivare – allt i syfte att öka förståelsen om Försvarsmaktens personalförsörjning med fokus på transportsidan.

Dagen började med en genomgång av personalförsörjningssystemet, kravprofiler och anställningsvillkor. Bland de som deltog från branschrådet Transport kände många igen sin verksamhet i Försvarsmaktens verksamhet, trots att miljöerna är vitt skilda. Under besöket väcktes tankar om hur man i framtiden kan samverka mellan organisationerna när det gäller utmaningar med personalförsörjning.

re ansvar som befäl och instruktör i ett plutons- och kompanilag.

– Vi har genomfört utbildningen i enlighet med de centralt styrda grundkurserna som är pedagogik för gruppbefäl, ledarskap för gruppbefäl samt fysisk prestationsförmåga för gruppbefäl. Vi

har alla ett ansvar att hjälpa kollegor att utvecklas. Den här metoden gör det enklare att lyckas, säger bataljonsförvaltaren Fredrik Andersson, kurschef för gruppchefsskolorna.

Text: Anne-Lie Sjögren/P4
Foto: Fredrik Andersson/P4

Som en del i gruppchefsskola 1 har eleverna planerat och genomfört ett antal olika övningar där de lett rekryterna på GMU.

Roller och relationer fortsätter

Arbetet med Försvarsmaktens utvecklingsarbete roller och relationer har nu satt fart. Utvecklingsgrupper har bildats på varje förband som kommer att vara navet i utvecklingsarbetet. Arbetet ska långsiktigt leda till ökat förtroende, både internt och i samhället. Fram till nästa sommar ska en tydlig riktning och mål tas fram som myndigheten ska styra mot och medarbetarna stäva mot i sitt dagliga arbete.

I första delen av arbetet så är det främst cheferna som arbetar fram de långsiktiga målen men det är alla medarbetare som tillsammans ska bygga våra gemensamma värden, stärka vårt förtroende och skapa stolthet för arbetet i Försvarsmakten.

Mer information om roller och relationer finns på emilia.

Ny förkortning

FLOG är en ny förkortning att lära sig, viken betyder försvarslogistik. Sedan 1 oktober är även Produktionsledningen inom Högkvarteret anpassad för att möta uppgifterna inom detta område med enheterna FLOG Stab, FLOG Materiel och FLOG Förband.

– Detta möjliggör bättre styrning, ökad initiativkraft samt ordning och reda i försvarslogistiken i Försvarsmakten och FMV. På så vis skapar vi förutsättningar för att få ut så bra operativ effekt av våra förband som möjligt, säger försvarslogistikchefen Thomas Engevall.

RÄTTNING!

I nummer 4 2014 av Försvarets forum påstås det på sidan 14 att Georgienkriget var 2009. Det är förstas fel, för Allan Widman har koll: Kriget i Georgien inträffade 2008. I samma nummer, på sidan 7 anges att Mats Bihl (inte Biel) var siste svensk på Camp Northern Lights. Det stämmer – men kapten Bihl heter Peter i förnamn. Försvarets forum ber både Allan och Peter om ursäkt.

PÅ NY POST

Försvarsmakten placerar överste **Hans Ilis Alm** som sektionschef för LUA-sektionen vid LEDS INRI vid Högkvarteret under perioden 11 augusti 2014 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2018.

Försvarsmakten placerar kommandör **Fredrik Norrby** som chef LEDS PLAN EK P/G vid Högkvarteret under perioden 19 juni 2014 och tills vidare, dock längst till och med 30 juni 2018.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Stig-Olof Krohné** som chef Försvarsmaktens Tekniska Skola (FMST) under perioden 1 oktober 2014 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2018. Vid tillträddandet befordrades Krohné till överste

Försvarsmakten placerar överste **Peter Adolfsen** som Chef Försvarsmedicincentrum (FömedC) under perioden 1 oktober 2014 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2018.

Försvarsmakten placerar **Lisa Gustafsson** som chef Euroasiatiska avdelningen vid MUST, Högkvarteret under perioden 6 oktober 2014 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2018.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Åke Norling** som stabschef för ATS vid Högkvarteret under perioden 1 september 2014 och tills vidare, dock längst till och med 31 augusti 2018. Vid tillträddandet på befattningen befordras Norling till överste.

Försvarsmakten placerar överste **Mikael Frisell** som chef för I19 tillika chef militärregion norr under perioden 10 december 2014 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2018.

Försvarsmakten förlänger överste **Mats Klintäng** som chef Försvarsmaktens telenät- och marktelefonförband (FMFM) under perioden 1 januari 2015 och tills vidare, dock längst till och med 30 juni 2016.

Försvarsmakten placerar flottiljämral **Jonas Haggren** till förfogande för Marinchefen för förberedelser ME04 vid Högkvarteret under perioden 1 september 2014 och tills vidare, dock längst till och med 31 december 2014.

Försvarsmakten placerar överste **Ingemar Gustafsson** som chef för Programledning Officersprogrammet (C PL OP) vid Militära programledningen FHS under perioden 1 oktober 2014 till och med 30 september 2018.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Lars Bergström** som chef för F17 från och med 27 augusti 2014 och tills vidare, dock längst till och med 31 augusti 2018. Vid tillträddandet befordrades Bergström till överste.

Försvarsmakten placerar överste **Peter Fredriksson** som chef Swedint, LG under perioden 15 januari 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 mars 2019.

Försvarsmakten placerar generalmajor **Karl Engelbrektsen** som chef Förbandsprod, PROD vid Högkvarteret under perioden 13 oktober 2014 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2018.

Försvarsmakten placerar generalmajor **Bengt Svensson** till förfogande för LEDS vid Högkvarteret under perioden 13 oktober 2014 och tills vidare, dock längst till och med 31 december 2014.

Försvarsmakten placerar överste **Örjan Nilson** som tillförordnad chef PROD LOG FÖRB vid Högkvarteret från och med 22 september 2014 och tills vidare, dock längst till och med 30 juni 2015.

Försvarsmakten har utsett generalmajor **Bengt Andersson** som operativ chef (Designated Operational Commander, DesOPCOM) för den nordiska stridsgruppen 2015 under perioden 22 september 2014 och tills vidare, dock längst till och med 31 december 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Niclas Karlsson** som ÖB MA vid Högkvarteret under perioden 1 oktober 2014 till 30 september 2017.

Försvarsmakten ställer överste **Peter Öberg** till C INS förfogande som Deputy commander Sector West i Mali (Minusma) från 22 september 2014 till 30 september 2015. Öberg kvarstår efter hemkomst till C INS förfogande fram till 31 december 2015.

Försvarsmakten förlänger överste **Carl van Duin** som militärsakkunnig i Regeringskansliet under perioden 1 november 2014 och tills vidare, dock längst till och med 30 juni 2015.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Anna Eriksson** vid Test och Evaluering, FMV, som chef för T&E Luftfartsprodukter tillika platschef i Linköping från och med 1 november 2014 till och med 30 augusti 2017. Vid tillträddandet på befattningen befordras Eriksson till överste.

Försvarsmakten förlänger överste **Fredrik Bergman** som chef för F21 under perioden 1 september 2015 och tills vidare dock längst till och med 30 augusti 2016.

Försvarsmakten placerar överste **Matthias Landström** som stabschef vid HKV PERSS vid Högkvarteret under perioden 24 oktober 2015 och tills vidare, dock längst till 30 september 2018.

Försvarsmakten förlänger överste **Lennart Thomsen** som chef för Trängregementet under perioden 1 maj 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 mars 2016.

Försvarsmakten förlänger överste **Torbjörn Larsson** som chef för Nordic Battle Group 15, med placering vid LedR intill 31 december 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Lena Persson-Herlitz** som militärt sakkunnig vid Försvarsdepartementet under en tidsperiod omfattande 23 oktober 2014 till 31 mars 2017. Vid tillträddandet byter Persson-Herlitz placering tills vidare till Högkvarteret.

Försvarsmakten placerar överste **Olof Granander** som projektledare nytt utbildningssystem HKV PROD vid Högkvarteret från och med 1 januari 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 december 2016. Vid tillträddandet byter Granander placering tills vidare till Högkvarteret.

Tanken bakom reklamen

Förskolelärare ibland och radiolänksoldat på deltid. Försvarsmaktens nya reklamfilmer vill visa möjligheterna att kombinera två yrken och världar.

– Vi vill visualisera hur anställningsformen tidvis tjänstgörande soldat fungerar, säger Robert Forss, marknadsansvarig i Försvarsmakten.

30 meter upp i en radiolänkmast sitter Madeleine. Det ösregnar och blåser men Madeleine, stuntkvinna och skådespelare levererar sina repliker som tänkt.

Inspelningen av Försvarsmaktens nya reklamfilm sker inne på Ledningsregementets område i Enköping. Fotografen – en av ungefär 30 personer som jobbar med filmen på plats – står i en kranbilsborg intill masttoppen och får instruktioner via walkie-talkie nere från marken. I ett uppställt partytält intill sitter regissören och tittar på bildskärmar som visar vad fotografen filmar.

– Befattningarna som vi fokuserar på i filmerna är av

Försvarsmakten prioriterade befattningar för 2014 och 2015. Radiolänksoldat är en sådan befattning liksom främre ledningsplatstekniker och hemvärnssoldat, säger Robert Forss.

Vid just den här inspelningen frångår man något som Försvarsmaktens reklamfilmer brukar ha: riktiga medarbetare i

huvudrollerna, som röjdykarna i den senaste reklamfilmen. Förklaringen är enkel: kombinationen kvinna, duktig skådespelare och kvalificerad att jobba på hög höjd stod inte att finna hos Försvarsmaktens personal.

Dock är alla statister som medverkar soldater och officerare från Ledningsregementet.

Filmen är en av tre reklamfilmer som Försvarsmakten tagit fram och som kommer visas i tv, på bio, höras på radio och finnas på stortavlor utomhus med start 20 oktober.

TEXT OCH FOTO:
DAG ENANDER/INFOS

FYRA ANDRA FÖRSVARSMAKTERS REKLAMFILMER – HUR STÅR DE SIG MOT VÅRA?

Danmark

http://youtu.be/_Bh1RH_LDDg

Norge

<http://youtu.be/j0V8uiwwdeU>

USA (Marines)

<http://youtu.be/1Q77ROnxL7o>

Storbritannien

<http://youtu.be/sOhvjBwuix4>

HAR DU EN QR-KODLÄSARE I DIN MOBIL ELLER PLATTA? DÅ KAN DU SE FILMERNÄ DIREKT!

KOMPETENT KONTINGENT

Stor kvalitet
i begränsad kvantitet.

Så kan förbandet Mali 01
snabbt sammanfattas.

Om bara några månader
ska de vara på plats –
och kunna verka i ett av
världens farligaste och
fattigaste länder.

**"DET ÄR ETT
MYCKET SVÅRT
UPPDRAG MED
MÅNGA RISKER."**

Carl-Magnus R Svensson, kontingentschef Mali 01

Mali 01 består av en stab (cirka 40 personer), en underrättelseskvadron (cirka 90 personer) och en stabs- och understödsskvadron (cirka 100 personer) samt en nationell logistikenhet. Av insatsens totala 250 personer är 14 kvinnor.

Det är en strålande, krispig höstdag i Bergslagen där trädens löv skiftat till brandens färger.

På en grusplan på Villingsbergs skjutfält står ett antal Terrängbil 16 och tunga lastbilar.

Soldater kliver ur och övar på att genomföra "5/20-sök", det vill säga att de kontrollerar det närmaste området runt fordonet efter minor, IED:er och liknande hot.

Nu finns det gott om risker ute i Villingsbergsskogarna, vilket är ofrånkomligt då skjutfältet använts sedan 1943.

Men det är inte därför förbandet övas – 4940 kilometer bort ligger förbandets kommande stationering, precis vid

Timbuktus flygplats. Och i ett krigshärjat Mali kan det vara en enorm skillnad mellan att genomföra ett 5/20-sök rätt eller hyfsat rätt. Det är här för-

Carl-Magnus R Svensson

bandet Mali 01 ska verka i FN-insatsen Minusma och i dag är en av de första dagarna då hela förbandet är på en och samma plats.

Unikt med underrättelseförband

Carl-Magnus R Svensson går med raska steg mot en falurödmålad byggnad medan en Helikopter 10 landar femtio meter bort och omöjliggör all verbal kommunikation. Carl-Magnus är chef för Mali 01.

– Det känns bra att ha nästan hela förbandet på plats, nu har vi äntligen övergått i insatsläge. De flesta raderna är besatta, det saknas enstaka tjänster men vi står inte och faller med det. Nu kan vi börja träna tillsammans och det värmdes ett överstelöjtnantshjärta i morse när lägret myllrade av aktivitet, där alla soldater hade ett mål, en uppgift och en mening, säger han väl inne i byggnaden.

Att vara först ut på banan innebär att en del för Mali 01 är att fysiskt etablera sig på den nybyggda campen i Timbuktu. Sedan börjar huvuduppgiften: att stödja FN med underrättelser, inhämtade på olika sätt.

– Målet är att vi ska lokalisera de hot som finns i området så att andra FN-förband på plats ska kunna genomföra uppgiften de är givna. Att FN nu sätter in ett så utpräglat underrättelseförband är mycket ovanligt, jag kan inte påminna mig att Sverige har bidragit med något liknande tidigare.

Större än Sverige

Att det är FN som är uppdragsgivare betyder också ett nytt tankesätt jämfört med de insatser som gjorts i nu senast Afghanistan under Nato-ledning.

– Det är snart tio år sedan vi deltog i en FN-ledd insats, då i Liberia. Det finns erfarenheter som gjordes då som är värdefulla men även de som gjorts i Afghanistan är viktiga.

Det svenska förbandet bestående av två skvadroner – motsvarar kompanis storlek – och en stab kommer verka i det FN valt att kalla Sektor Väst, med Timbuktu som huvudstad i regionen Timbuktu. Det är ett enormt område, till ytan större än Sverige med sina 496 000 kvadratkilometer men i

Underrättelseskvadronen är den del av förbandet som har underrättelseinhämtning som sin huvuduppgift. Där finns, förutom en ledningsdel, en spaningspluton, en telekrigsenhet, en UAV-enhet, en enhet för samverkan med flyg och enheter för teknisk underrättelseinhämtning och IEDD. Stabs- och understödsskvadronen har till huvuduppgift att stödja förbandet och dess verksamhet, men också att bedriva underrättelseinhämtning. Stabs- och understödsskvadronen består, förutom skvadronsledningen, av en reparationsgrupp, en sjukvårdspluton med förmåga till kirurgi och intensivvård, en underhållspluton, en transporttropp, en sambands- och informationssystemgrupp och en militärpolisgrupp. Dessutom finns en UAV-tropp utrustad med UAV-systemet Örnen, en taktiskt UAV med en räckvidd på 125 kilometer, en maxhöjd på drygt 5000 meter och som kan flyga i upp till sju timmar.

de norra delarna i det närmaste i avsaknad av bofast befolkning.

– Min chef är en holländsk överste stationerad i huvudstaden Bamako. Där ligger också ASIFU (All Sources Information Fusion Unit) som vi rapporterar till. Dit är det 70 svenska mil fågelvägen så det lär bli svårt att titta förbi på en kopp kaffe, säger Carl-Magnus med ett leende.

Många nationer, ett lag

En rad andra FN-förband kommer också finnas i Timbuktu: ett nigerianskt fältsjukhus, en skyttbataljon vardera från Burkina Faso och Guinea-Bissau, ett attackhelikopterförband från El Salvador, ett skytteförband från Liberia och ett transporthelikopterförband från Bangladesh för att nämna några. Uppsättningen må vara brokig men för Carl-Magnus är läget solklart: alla i ljusblått spelar i samma lag.

– I och med att vi sätter på oss den ljusblå baskern är vi lagkamrater. Därför kommer vi stödja alla FN-förband med information vi inhämtat som kan rädda liv. Och det finns en klar fördel med att flera av de del-

tagande länderna är från Västafrika. De har erfarenheter som vi inte har, både av att vara en del av insatsen och att vara fredsberedande soldater i den här delen av Afrika. Vi måste vara ödmjuka och inse att vi har mycket att lära av dem.

Svensk självgodhet undanbedes

Det för Carl-Magnus in på en vanlig missuppfattning som han stött på: att ett svenskt förband på 250 personer ska kunna lösa allt, helst på femton minuter.

– Vi har kompetensen att kunna lösa de problem vi möter. Andra har som huvuduppgift att röja vägbomber, flyga transporter eller vad det nu kan vara. Vår huvudsakliga uppgift är att inhämta underrättelser, förädla dem och föra den informationen vidare till rätt mottagare.

Han poängterar att det gäller att vara ödmjuk inför vad förbandet ställs inför och undvika att hamna i ”Yes, but in Sweden we do it like this”-tankesätt.

– Det här är en nolletta och vi måste inse att allt kan komma att förändras under resans gång. Därför måste vi våga

VINRÖD BYTS MOT BLÅ. Den vanligaste befattningen i Mali 01 är fallskärmsjägare, som nu får byta ut den vinröda baskern mot FN:s blåa.

ELD OCH RÖRELSE. Kontingenten kommer använda sig av Terrängbil 16, så strid från fordon är en del som övades under utbildningen i Villingsberg.

förändra i kommande förbandsuppsättningar efterhand som de taktiska förutskattningarna förändras.

Dessutom betonar han att trots att en stor del av förbandet har erfarenhet från utlandstjänst, så är det här inte "Afghanistan 2.0" av en rad orsaker, bland annat logistiska. Med närmaste logistikbas 700 kilometer bort kommer logistikkedjan utmanas rejält.

- Vi kommer inte vara i närheten av den resurstäthet som fanns i Afghanistan. Minusma-insatsen får som maximalt vara 11 300 man enligt resolutionen, i Afghanistan kunde Isaf tillföra personal och resurser efter behov. Här blir det verkligen hela tiden en avvägning mellan "nice to have" och "need to have", säger Carl-Magnus.

Kompetens finns, kommer öka

På en av de vindlande grusvägarna på skjutfältet övar en kolonn Terrängbilar 16 på att söka efter IED:er längs vägen. De har i förväg fått veta att det finns två IED-atrappor längs vägavsnittet och nu går dikeskarlar och satelliter sakta fram

genom snårskogen i solnedgången. Efter att den andra IED-atrappen hittats avbryter övningsledaren övningen och samlar gruppen med soldater framför sig.

- Ni har visat på ytterligare framsteg inom området. Mycket påminner om Afghanistan när det gäller IED:er men kom ihåg, varje insatsområde är unikt när det gäller IED:er och OXA, oexploderad ammunition. Er kompetens är bra men kommer bli bättre.

Ebola oroar inte Ola

En del av förbandet med redan mycket stor kompetens är den medicinska delen. Var tionde person i Mali 01 är vårdpersonal, med bland annat nio läkare.

En av dem är Ola Åhlund, Senior Medical Officer på Mali01. Han har jobbat som läkare i snart 30 år efter att först jobbat utomlands som

ingenjör och har erfarenhet från både det svenska fältsjukhuset i Somalia och FS24 i Afghanistan.

- Vi är troligen de mest medicinskt-kirurgiskt kunniga i området. Våra fyra kirurger är uppdelade i två operationslag, ett rörligt och ett camp-baserat. Dessutom har vi två narkosläkare samt flera operations- och narkosjuksköterskor samt en intensivvårdssjuksköterska.

Av naturliga anledningar ser Ola helst att han och hans sjukvårdskollegor är sysslolösa under insatsen - "vi har i

huvudsak unga, friska kollegor och de ska inte behöva söka vård om de lyssnat på de allmänmedicinska råd som ges" - men det finns en aktuell sjukdom som oroar några.

Men inte Ola.

- Ebola är ett ytterst osannolikt problem för oss. Det är inte en luftburen smitta, så faran är ytterst, ytterst liten. Jag påstår att det finns betydligt större risker för trafikolyckor under in-

Ola Åhlund

Mali 01 är huvudsakligen uppsatt ur 32:a underrättelsebataljonen som finns vid K 3 i Karlsborg. Underrättelsebataljonen är Sveriges enda förband i sitt slag. Förbandet präglas av modern teknik för underrättelseinhämtning, ledning och samband. Det kan förflyta sig till fots, med terrängfordon, helikopter eller fällas i fallskärm och kan verka över stora ytor och på långa avstånd.

satsen men det är mänskligt att inte värdera faror logiskt. Jag tänker i alla fall inte ligga vaken över tanken på att det finns ebola på den kontinent där vi ska verka.

”Vi tar hand om varandra”

En insats i ett krigsområde innebär alltid risker, smärre och större risker. Säkerhetsläget har under sommaren och hösten förvärrats i Mali och motståndarna är välmotiverade, skickliga och farliga.

Det är något Carl-Magnus R Svensson är mycket medveten om.

– Väpnade attacker är självklart det värsta tänkbara eftersom de också ha de största konsekvenserna. Den dagligen största utmaningen är den fysiska miljön. Det kommer vara enormt varmt. Lägg på den sjukdomsbild och djurfara som finns, så har vi en hel del att tänka på. Det finns risker i den här insatsen, men det jag kan säga är att vi har bra utbildning och bra utrustning. Och vi kommer ta hand om varandra där nere.

TEXTER: DAG ENANDER/INFOS

FOTON: DANIEL KLINTHOLM/COMCAM

”Viktigast är att få utbilda på insatsmateriel”

Innan internationell insats krävs utbildning, som Internationella Utbildningsenheten (IntUtbe) står för.

– Vi ansvarar för den insatsspecifika utbildningen utöver respektive uppsättande förbands förbands specifikation, kopplat till den materiel och de uppgifter de inte har hemma. Ett exempel när det gäller Mali 01 är att underrättelsekompaniet vardagligen inte kör Terrängbil 16 och även förväntas lösa ett bredare spektrum av uppgifter, säger Martin Johansson, ansvarig för Minusma-utbildningen på IntUtbe.

Utbildningen tar också hänsyn till den aktuella hotbilden.

– Klart är att det finns en bred hotbild i landet. Vi har dragit en rad lärdomar från Afghanistan även om det inte går att göra direkta jämförelser. En viktig skillnad är att Minusma är en FN-ledd insats, vilket främst kommer märkas på stabsnivå.

Den största utmaningen för Martin och kollegorna på IntUtbe är att hantera brister i tilldelad utbildningsmateriel. För optimala utbildningsförutsättningar behöver den materiel som används under utbildningen vara exakt den samma som kommer finnas i insatsområdet.

– Där har vi aldrig varit, i dag är vi där till 50 procent. Men den viktigaste delen i utbildningen är kompetensen hos de som utbildar och bidraget som krävs från stora delar av Försvarsmakten. Totalt är det drygt 100 utbildningslinjer som krävs för den komplexa utbildningen av Mali 01. Dessutom har vi förmånen att med Mali 01 ha väldigt mottagliga och kompetenta soldater, säger Martin Johansson.

Martin Johansson

Nybyggarna från Eksjö

Före ett kommer noll, så före Mali 01 finns Mali 00 på plats för att bygga den kommande svenska campen. Och det är en logistisk övning av stora mått.

– Bara att få ner 350 containrar, först på båt och sedan på lastbil 150 mil är en utmaning säger kontingentens stabschef, Richard Öster.

Ungefär när du läser detta så befinner sig 120 Försvarsmaktskollegor på betydligt varmare breddgrader. Hälften av de 120 kommer från Ing 2 i Eksjö och har de senaste månaderna förberett sig och tränat på att så effektivt som möjligt bygga den svenska campen strax söder om Timbuktu, vid flygplatsen.

Med FMV som byggherre fungerar förbandet Mali 00 som underentreprenör och har ett digert arbete framför sig under sina beräknade tre månader på plats.

– Först ska ledningar och rör grävas ner innan vi kan planera campytan. Därefter ska vi anlägga vägar och uppställningsplatser för fordon. Sedan ska bottenplattor för olika typer av tält gjutas, säger Richard.

Ungefär 7000 kvadratmeter av campens totala yta på 45000 kvadratmeter – något mer än sex fotbollsplaner – ska beläggas med betong. Och det är ett anläggningsarbete där allt material ("undan-

TRÄNA PÅ TÄLT. Tillsammans med norska kollegor har Mali 00 övat på att resa tältstommar.

taget sten och sand") och alla maskiner måste tas med.

Därför har 350 containere transportrats från Sverige och Norge till olika västafrikanska hamnar för att sedan via FN:s försorg gå på lastbil minst 150 mil till Timbuktu.

– Det är avgörande att de där containerrarna kommer i rätt ordning. Annars blir det jobbigt, säger Richard.

Tillsammans med sina norska kollegor har man beräknat att det sedan kommer ta 8 till 12 veckor att bygga campen, som ska kunna härbärgera 250 svenska soldater.

Några rekryteringsproblem har Richard och Mali 00 inte upplevt, då man kunde ta Ing 2:s befintliga kontinuerligt tjänstgörande kompani och komplettera det med behövliga funktioner. Kompaniet har dessutom redan övats för något liknande i och med att man ingår i NBC 15.

– Det har bara varit positiva ordgångar från de som ska åka. Men redan innan vi åkt har vi i detalj börjat planera hemresan och vad som ska med hem. För det kommer bli trångt när Mali 01 kommer med ytterligare 100 containrar...

TEXT: DAG ENANDER/INFO

FOTO: RICHARD ÖSTER/MALI 00

Lyckad logistik avgörande

VÄLFYLLD CONTAINER PÅ VÄG MOT MALI.

Ingen insats fungerar utan logistik – och den bör vara välplanerad.

Därför började FMLOG skissa på lösningar för livsmedel, drivmedel, boende, ammunition och mycket mer långt innan de första svenska soldaterna var på plats.

Redan innan regeringen fattade ett formellt beslut om att Sverige skulle delta i FN-insatsen i Mali fick Försvarsmaktens logistikenhet Joint Service Support, JSS, i uppgift att ta fram en plan för hur Försvarsmakten skulle kunna försörja sina trupper vid en eventuell insats.

– Alla länder i världen är unika på sitt sätt, vilket är en utmaning när vi planerar logistiken för en insats. Men tack vare

Bakgrund

Därför finns FN på plats i Mali

Dagens Mali består nästan bara av öken och landet är bland de fattigaste i världen.

Så har det dock inte alltid varit, tvärtom. Västafrika var länge ett nav för handel, inte minst tack vare att gränser mellan länder och folkgrupper var tämligen flytande. Men så kom fransmännen, och med dem idén om nationalstaten och linjalritade statsgränser.

Mali blev ett land utan kust, och därmed utan handel.

I början av 1960-talet lämnade Frankrike Västafrika. I Mali kollapsade de statliga institutionerna, fattigdomen bredde ut sig och konkurrensen om de resurser som väl fanns blev hård mellan landets många folkgrupper. Våldsamma maktövertaganden avlöste varandra ända in på 1990-talet.

Med en ny grundlag 1992 lade sig ett temporärt lugn, men snart växte åter missnöjet bland framför allt de nomadiska tuaregerna i norr. Större del av ekonomin och mer självstyre, löd kraven och väpnad kamp blev strategin. Konflikten med centralmakten har pågått av och till genom åren. I januari 2012 eskalerade dock striderna. Tuaregerna kom över tunga vapen från det sönderfallna Libyen och slöt allianser med islamistiska rebellgrupper. Tillsammans tog man kontroll

över stora områden i norr. Detta blev början på en kaosartad utveckling.

Missnöjda med hur situationen i norr hanterades avsatte militären presidenten i mars 2012. Upproren skulle slås ned, lovades folket. Det motsatta skedde. Rebellerna i norr vann mer mark och rörde sig snabbt mot huvudstaden Bamako. Som en konsekvens av sitt misslyckande överlät militären makten till ett övergångsstyre lett av tillfällige presidenten Dioncounda Traoré. Han bedömde situationen som ohanterlig och vände sig till Frankrike för att få stöd. Den gamla kolonialmakten skickade trupp som i samarbete med det som fanns kvar av regeringsstyrkorna drev tillbaka rebellerna norrut.

Fransmännens intresse av att ensamt ansvara för Malis långsiktiga säkerhet

var emellertid svalt. På deras initiativ beslutade säkerhetsrådet i april 2013 att upprätta den multinationella styrka, Minusma, som riksdagen nu beslutat bidra till med svensk trupp.

Från samtliga riksdagspartier förutom Sverigedemokraterna framhåller man också att insatsen ligger i linje med Sveriges breda engagemang för fred och utveckling i Afrika och är en del av en samlad svensk ansats i Mali. Sverige är sedan tidigare engagerat i Mali med omfattande bistånd, bidrag från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap till minhanteringsinsatser och med utbildare i EU:s militära utbildnings- och rådgivningsinsats, EUTM Mali. Insatsen bygger dessutom vidare på en stark tradition av svenskar i FN:s tjänst.

TEXT: SAMUEL PARDON/INFO

ILLUSTRATION: FN

Den svenska truppinsatsen kommer vara baserade i sektor Väst, baserade i Timbuktu. I norra delen av sektorn bor färre än 1000 människor bofasta, samtliga i gruvsamhället Taoudenni.

erfarenheten från tidigare insatser kan vi på planeringsstadiet förutse, och på så sätt undvika, många av de problem som kommer att uppstå, säger Thomas Lahti, chef för JSS.

Även om mycket går att förbereda från Sverige före avfärd, behöver logistikfunktionen fungera på plats innan de andra enheterna anländer. Därför har två medarbetare från JSS åkt till Bamako, där stora delar av logistikpersonalen ska vara sta-

tionerad. Där ska de bygga upp relationen med FN som ansvarar för grundstrukturen på plats. Några av de frågor som ska undersökas är: var ska de första som kommer äta, var hämtar de vatten och var kan de hämta den materiel de behöver? Allt det som behövs för att bland annat soldaterna från Göta ingenjöreregemente, Ing 2, ska kunna bygga den camp där huvudstyrkan senare ska bo.

- Det finns många logistiska utma-

ningar med insatsen i Mali. En faktor som vi har varit tvungna att hantera är exempelvis översvämningar av de vägar vi använder. Värmen, den höga luftfuktigheten och brist på infrastruktur är också ett hot mot materielen. Den förstörs lätt vilket är något vi lärde oss från insatsen i Tchad. Så utmaningarna är många men logistiken måste trots detta fungera, säger Thomas Lahti.

TEXT OCH FOTO: JONAS OLSSON/FMLOG

Från -48 och framåt

– svenska utlandsstyrkor i fredens tjänst

Suez, Palestina, Kongo, Cypern, Bosnien...

De svenska FN-insatserna har varit många, liksom förkortningarna:

Unef, Untso, Onuc, Unficyp, Unprofor, Unmil...

Nu fogas ännu ett land till listan: Mali och förkortningen Minusma.

Redan vid FN:s första fredsbevarande operation, medlingen vid Palestina-konflikten i juni 1948 så fanns svenska officerare på plats – och finns fortfarande på plats vid konflikten som aldrig tycks ta slut. Den första bataljonsinsatsen under FN-flagg skedde åtta år senare i Suez, som en följd av kanalkrisen 1956. Då byggde det svenska försvaret på allmän värnplikt och mobilisering, så den reducerade bataljonen rekryterades på frivillig väg med en anställningsperiod på sex månader – en tidsrymd som sedan dess blivit norm för en insatsperiod.

Nästa insats skedde på en ny kontinent, Afrika. Efter att belgiska Kongo blivit självständiga 1960 utbröt oroligheter när Katanga-provinsen försökte bli självständigt. En svensk bataljon skickades dit och dessutom sattes ett tillfälligt svenskt FN-flygförband upp, F22 med nio J-29.

Insatsen i Kongo eskalerade snabbt från fredsbevarande till fredsframtvängande och svenska soldater befann sig snart i hårda strider, främst med legosoldater som skyddade internationella gruvbolags intressen i Katanga.

Den truppmissigt största svenska FN-insatsen var den på Cypern, mellan 1964 och 1993. Över 25 000

svenska kvinnor och män tjänstgjorde på Medelhavsön, vilket är var tredje svensk som gjort FN-tjänst. Ungefär samtidigt som siste stabsofficeren lämnade Cypern, inleddes en svensk FN-insats i det sönderfallande Jugoslavien. Den svenska bataljonen BA 01 verkade mitt i ett grymt inbördeskrig och både de och resten av världen fick lära sig vad som skett i den lilla byn Stupni Do. Vid den här tiden var de svenska FN-insatserna nästan lika omfattande som i början av 1960-talet: en bataljon i Bosnien, en bataljon i Libanon, delar av en bataljon i Makedonien och ett högkvartersskompani i Kroatien.

Nu inleds ett nytt kapitel i historien om svenska trupper under FN:s ledning med Minusma-insatsen i Mali, som grundas på FN-resolution 2164. Mandatet har sju huvudsakliga uppgifter, bland annat stabilisering av större tätbefolkade områden och bidra till att den maliska staten återfår kontrollen i hela landet, skydd av civila och FN-personal, främjande och skydd av mänskliga rättigheter samt stöd för humanitärt bistånd. Det svenska truppbidraget uppgår enligt FN:s bestämmelser till 250 personer.

TEXT: DAG ENANDER
FOTO: FÖRSVARSMAKTEN

”Ryssland uppträder mer aggressivt runt Östersjön”

Den 3 oktober fick Sverige en ny försvarsminister, Peter Hultqvist (S).

Och han ser de mörka molnen vid horisonten.

– Vi har ett försämrat omvärldsläge, vilket märks i vårt närområde.

Vilka är de största försvarspolitiska utmaningarna de kommande fyra åren?

– Vi har ett försämrat omvärldsläge, vilket märks i vårt närområde. Vi står inför flera viktiga utmaningar: Exempelvis att förbättra och förstärka Sveriges militära förmåga, stärka försvarssamarbete med de nordiska länderna och samarbetet med de baltiska länderna samt att utveckla försvarets folkliga förankring.

I en tidigare intervju med Försvarets forum (nummer 3 2013) menade du att Alliansen ägnade sig åt att skönmåla tillståndet i Försvarsmakten. Finns det risk att ni i regeringsställning kommer göra det samma – eller kommer ni vara uppriktiga med de problem och brister som föreligger?

– Självfallet vill vi tala om realiteterna och sakernas faktiska tillstånd inom Försvarsmakten. En god uppfattning om hur verksamheten bedrivs och statusen i reformarbetet är alltid nödvändig när man vill bedriva ett förändrings- och förbättringsarbete.

Vad är din kommentar till de luftrumskränkningar som Ryssland nyligen genom-

förde vid Öland? Och hur tolkar du Rysslands agerande, generellt sett till landets upprustning men även mer specifikt till hur man agerar i Östersjön?

– Den säkerhetspolitiska miljön i Europa har förändrats som ett resultat av den ryska aggressionen mot Ukraina. Ryssland har ökat sin övningsverksamhet och uppträder mer aggressivt runt Östersjön. Vi noterar den ökande aktiviteten i Östersjöområdet. Sverige måste förhålla sig till detta och värna svenskt territorium.

Finns det nu en politisk majoritet för att försvarsberedningens rekommendationer ligger fast?

– Vi har en bra grund för försvarspolitik som nu ska verkställas i och med nästa års nya inriktningsbeslut. Sex partier i riksdagen står bakom rapporten. Det är av stor vikt att alla nu tar sitt gemensamma ansvar och ställer upp gemensamt för landets bästa.

Förre regeringen menade att RB:s nu låg i byrålådan och inte var aktuell för Försvarsmakten att ta hänsyn till. Vad är er åsikt: Gäller RB:s eller inte? Och var ligger RB:s för er?

– Jag vill se en genomlysning av hela ekonomin utifrån försvarsberedningens rapport. Det uppdraget har Försvarsmakten nu, och jag vill föra en fortsatt dialog med dem om vad pengarna räcker till.

– Jag vill se en genomlysning av hela ekonomin utifrån försvarsberedningens rapport. Det uppdraget har Försvarsmakten nu, och jag vill föra en fortsatt dialog med dem om vad pengarna räcker till.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: SÖREN ANDERSSON/REGERINGSKANSLIET

FAKTA OM FÖRSVARSMINISTERN

Namn: Carl Anders Peter Hultqvist.

Ålder: 56 år.

Familj: Frun Lena, vuxna döttrarna Maria och Maud. Bor i Borlänge.

Politisk bakgrund: Under 17 år kommunalråd i Borlänge. Sedan 2006 riksdagsledamot, har suttit i närings-, utbildnings-, konstitutions- och försvarsutskottet. Ordförande för det sistnämnda utskottet 2011-2014.

Militär bakgrund: Började i Flygvapenpojkarna, som bedrev luftbevakning åt Flygvapnet. Värnplikt några månader på I13 i Falun, därefter civilplikt. Krigsplacerad inom det psykologiska försvaret i Norrland.

Övrigt: Föredrar godispåse framför grönpåse enligt egen bekännelse. Är sedan 1975 aktiv radioamatör med anropssignalen SM4HCF.

Nya förändringar i Prio berör 8 000 medarbetare

Den 17 maj nästa år ska Prio driftsätta den återstående funktionaliteten som omfattas av Prio Införande 5-6.

Förändringen innebär i grunden att avlösa ett antal äldre IT-system med Prio. Detta innebär att huvuddelen av materieln kommer att överföras från LIFT (Lift L, Lift LX, Lift LA, Lift G med flera) till Prio, bortsett från den materiel som inte får hanteras i ett Hemlig/Restricted-system.

Efterhand kommer även krigsförbandens behovsättning, utrustningslistor att överföras från IOR till Prio så att Prio kan användas som grund för att fördela och krigsplacera materiel till förbanden.

- Försvarsmakten har valt att succesivt införa dessa förändringar eftersom de är mycket omfattande och påverkar en stor del av våra anställda.

Totalt över 8 000 medarbetare berörs i varierande omfattning, säger Lars Axelsson, delprojektledare för materielunderhållsfunktionalitet i Prio.

Från norr till söder

Planen är att påbörja utrullningen med start i norr med Mark/Led-materiel och därefter fortsätta söderut med en region i taget. Därefter kommer även Flyg/Marin-materiel att implementeras, med start i maj 2016.

För att FMLOG ska kunna hantera materieln effektivt införs även ny lagerfunktion som även den rullas ut enligt samma modell. I samband med dessa utrullningstillfällen kommer berörda förbandsenheter, främst FMLOG, att utbildas.

Funktionalitet för den tekniska tjänsten

Ungefär var tredje Försvarsmaktsanställd kommer påverkas av nyheterna i Prio.

kommer nu helt att införas i Prio. Detta innebär att verksamhet, organisation och arbetssätt kommer att påverkas i stor utsträckning vilket kräver förändringsarbete, nya verksamhetsregler och utbildning.

- För ett lyckat införande måste utbildningen inför GL3 prioriteras. Utbildningen kommer att planeras gemensamt med förbandens verksamhet för att påverkan ska bli minimal säger Kenneth Raun, processledare för Materielunderhåll.

Fler materielslag i Prio

Arbetsättet för många individer inom Försvarsmaktens tekniska tjänst kommer att påverkas men även FMV och andra utanför Försvarsmakten kommer behöva anpassa sin verksamhet till det nya systemet.

- I och med att vi nu samlar och överför data inom behovsättning, organisationsstruktur, behovstäckning, förnödenhetsförsörjning och ekonomi i samma system kommer vi lättare kunna kvalitetssäkra vårt arbete på ett samlat sätt. Inledningsvis kan denna överföring av data innebära en del extraarbete, främst på central nivå, exempelvis om vi upptäcker och behöver hantera fel i tidigare data, säger Stefan Frisk,

delprojektledare för Materiel och förnödenhetsförsörjningsfunktionalitet i Prio.

Eftersom införandet sker successivt region för region kommer tillfälliga arbetsätt upprättas lokalt men även mellan regioner, exempelvis när materieln ska flyttas mellan olika delar av landet.

Inom materiel och förnödenhetsförsörjning pågår redan en kunskapsuppbyggnad. Det innebär att många medarbetare redan nu har kommit i kontakt med nya arbetsätt och märkt av att arbetsrutiner utvecklas och förändrats. Skillnaden med detta införande är att fler aktörer till exempel inom FMV blir berörda när betydligt fler materielslag lyfts in i Prio.

- Ett integrerat system kommer att skapa helt nya förutsättningar för logistiken exempelvis inom förnödenhetsförsörjning och teknisk tjänst i samband med insats, mobilisering och produktion. Vägen dit är en utmaning, då betydande förändringar i arbetssätt och rutiner ska ske på kort tid säger Magnus Skoglund, processledare för Materiel och förnödenhetsförsörjning.

TEXT: HANS CERVIN/LEDS PRIO
FOTO: PATRIK WIGERT/LEDS PRIO

ARGUSÖGON. Grunden är en vanlig Saab 340 – som fått en "skibox" på flygplanskroppens tak. Smeknamnet Argus kommer från den grekiska mytologin och jätten Argus, som hade hundra ögon.

Luftens öron och ögon

Det var full verksamhet på Malmen när Försvarets forum var på besök i Linköping. Några Black Hawks hovrade ovanför plattan, ett antal SK 60 från flygskolan gick in för landning och dagens huvudnummer, signalspaningsplanet och radarflyget kom in efter genomfört uppdrag över Östersjön.

I ett par byggnader som från utsidan ser ut som vilka kontorshus som helst sitter den del av transport- och specialflygenheten som är Försvarets ögon och öron i luften. Innanför väggarna döljer sig i själva verket stora hangarer och här finns några speciella flygplan.

Ett av planen är en Saab 340, med något

som ser ut som en jättelik takbox ovanpå. Det är ett av Försvarets radarplan ASC 890 och på just den här maskinen håller de på att plocka ner boxen för underhåll. Vi får inte fotografera, men i lådan som väger knappt ett ton sitter 192 olika små plattor som fångar upp radar-signaler.

– Faktum är att det träffande nog är vårt call sign – "skibox", berättar Johan Logander, som jobbar som flygstriksledare på radarplanet.

Planens uppgift är luft- och sjöbevakning och kan även fungera som ledningsplattform, både nationellt och internationellt. Med ett system som kallas IFF kan

man skilja på vän och fiende och skicka den informationen vidare till stridspiloterna via Länk 16 som är ett slags trådlöst nätverk i lufthavet.

Den totala effekten av radarplanetets förmåga är till stor del styrd av antalet operatörer under flygning. Ombord finns tre operatörsplatser med plats för ytterligare en observatör med fullständig radio-kommunikationsmöjlighet.

- Vår radar är världsledande. Om man till exempel jämför med amerikanernas Awacs-plan kan vi kanske inte vara uppe lika länge, men radarmässigt är vi bättre. När vi ligger på standardhöjden 6000 meter täcker radarn över 45 mil och vi kan upptäcka föremål som är mindre än en vattenskoter, säger Johan Logander.

Ser det vanliga inte ser

En vanlig radar upptäcker inte föremål som står stilla som hovrande helikoptrar till exempel. Men ASC 890 läser av rotorbladens rörelser. En vanlig radar uppdaterar var tionde sekund, men denna gör det varje sekund. Under president Obamas besök stängdes luftrummet över Stockholm av och då fick radarplanen övervaka luftrummet.

- Ibland får vi också rycka ut för att täcka glapp i markradaren om en anläggning ske repareras till exempel. Vi kan också fungera som relästation för kommunikation med lågt flygande Jas-plan eller som ett fullt ledningssystem för att stödja andra förband.

Den andra flygplanstypen som huserar i dessa hangarer är två stycken vitmålade

Gulfstream G4, eller flygplan S 102 som de kallas inom Försvarsmakten. Det är den typen av jet som rika filmstjärnor eller framgångsrika affärsmän flyger med, men skillnaden är att de här maskinerna har en hel del extra bulor och fenor som sticker ut från flygplanskroppen. Det är antenner som lyssnar av en mängd olika våglängder i etern.

- Det är en fantastisk flygmaskin som valdes för att den kan flyga både högt och länge, säger Niklas Ahlenbäck, chef för signalspaningsdivisionen och pilot.

Planet kan vara i luften drygt 8 timmar, har en räckvidd på 620 mil och maximal flyghöjd är 13 700 meter. Besättningen på flygplanet består av två piloter, en färdmekaniker samt en handfull operatörer från FRA, försvarets radioanstalt, som bedriver kommunikationsspaning och teknisk signalspaning. Försvarsmaktens uppgift är att flyga planet.

- Vi vet egentligen inte vilka våra uppdragsgivare är. Vi vet vad uppdraget går ut på men inte vem som ska ha informationen. Det kan vara Försvarsmaktens ledning eller kanske utrikesdepartementet som behöver något beslutsunderlag, säger Niklas Ahlenbäck.

Vad många kanske inte vet är att om ett svenskt förband ska iväg på insats utomlands, kan signalspaningsplanet först åka iväg till insatsområdet för signalrekognosering. Då flyger de nära området och lyssnar av den så kallade normala

Kjell Ekström

signalbilden. På så vis kan förbandet när de är på plats se vad som avviker från det normala.

- Utifrån det material som flygplan 102 samlar in under sina flygningar bygger man upp ett hotbildsbibliotek, så att våra styrkor vet vad det är de möter i luften och på ytan, säger Kjell Ekström, chef för huvudoperationsbas Malmen.

Varken hemliga eller hotfulla

Kjell Ekström konstaterar att den militära aktiviteten i Östersjöområdet ökat under senare år, och det har nu bland annat tagit sig uttryck i att ryskt jaktflyg vid flera tillfällen uppträtt på ett nytt och mycket mer närgånget sätt.

- Vi däremot uppträder inte hemligt eller hotfullt. Vi betar oss som ett civilt flygplan, lämnar in färdplan och talar med trafikledare. Vi visar helt enkelt att vi är uppe och flyger och de andra ska veta att vi hör och ser vad de gör.

Varken radar- eller signalspaningsplanen har i dag varnings- eller motmedelsystem. Därför är det oroande när de ryska planerna lägger sig bredvid och vänder magen uppåt för att skylta med sin beväpning.

ASC 890 – Argus

VÅL NÄRGÅNGEN. Nyligen offentliggjordes en bild tagen från en S 102, där en rysk SU-27 dyker upp och visar sin bestyckning – bara ett tiotal meter bort.

- Vår verksamhet är ju ett arv från den tid då DC3:an sköts ned 1952. Därmed är vi faktiskt ett svenskt förband som blivit officiellt nedskjutna, säger Kjell Ekström.

TEXT: JOHAN LUNDGREN/INFOS
FOTO: JOHAN LUNDGREN/INFOS &
FÖRSVARSMAKTEN

FAKTA

Transport- och specialflygenheten på Malmen tillhör organisatoriskt Skaraborgs flygflottilj F7 och består av 72. Div (med 2 st ASC 890 och 2 st TP 100) och 73.Div (2 st S 102) samt 76. Komp, som sköter underhåll. Totalt cirka 100 personer arbetar här. ASC står för Airborne Surveillance and Controll.

Fantastisk förbättring på K3

GMU:n på K3 för ett år sedan skapade skandalrubriker. En åtgärdsplan togs fram. Men vad hände sen? Försvarets forum åkte till Karlsborg och fick svaret.

07.14 - På plats

Jens Zetterberg bromsar in cykeln framför en av det 678 meter långa slutvärnets ingångar.

- God morgon, välkomna till Karlsborg!

En ny arbetsdag väntar för förvaltaren med över 20 år i Försvarsmakten. Efter K4 i Arvidsjaur och några år i Eksjö väntade Karlsborg för Jens med familj. Och det var här som något gick snett för ett år sedan, på K3:s Lifskvadron som fått i uppgift att genomföra GMU 4 2013.

- Det började med att det kom 208 inryckande rekryter. Vi hade planerat för 120. Det skapade stress, det fanns till exempel inte logement tillgängliga, säger Jens.

Sedan: Fel begicks, brev skrevs, tid-

ningar trycktes och utredningar tillsattes.

Så vad var det som hände - utan att för den sakens skull gå in i detaljer?

- Några yngre befäl hade missuppfattat exakt vad GMU innebär och innehåller, vilket ledde till felaktigheter i utbildningen och bemötandet. I grunden tror jag att de ville väl men hade missuppfattat tillvägagångssättet.

Och de felaktigheterna var del i att 53 av 208 rekryter valde att hoppa av GMU, men det gjordes också saker som Jens anser vara en del av en bra GMU-utbildning.

- Hantering av ditt eldhandvapen är en sådan sak. Att kunna ta isär och sätta ihop en AK5 så snabbt som möjligt kan i ett skarpt läge vara skillnaden mellan liv och död. Därför övar vi det till det sitter i muskelminnet, något vi sett faktiskt fungerar på soldater som inte hållit i en

AK5 på många år. Och när man övar länge kan det vara både jobbigt, enformigt och du kan få småsår på händerna. Men det måste övas så.

07.45 - Morgonuppställning

Logementen är nystädade och sängarna stunsigt bäddade. Jens Zetterberg iakttar från sidan när dageleven lämnar av till löjtnanten.

- God morgon, andra pluton!

- **GOD MORGON, LÖJTNANT!** ekar det under de höga korsvalven från rekryterna som nu är drygt fyra veckor in i sin grundläggande militära utbildning.

Vid den efterföljande visitationen noterar löjtnanten hur uniformsflaggan på en rekryt har fransat sig lite i ena hörnet. Hon påpekar stilla felet och ger rekryten order om att ha sytt fast det tills nästa morgonuppställning. Inga hårda ord, ingen höjd röst.

När tidningarna skrev om vad som hänt, hade Försvarsmakten redan börjat utreda det som hade hänt. Jens Zetterberg

Jens Zetterberg

menar att det var både bra och mindre bra att alla på K3 fick en släng av slevan.

- Hade bara de befälen som stått för oegentligheterna fått klä skott, hade vi inte gemensamt tvingats fundera över vilka vi är och vill vara. Samtidigt är det inte roligt att tvingas ta ansvar för saker som du själv inte gjort.

Några av åtgärderna var en kurs i coachande förhållningssätt för alla, förbättrade grunder för yngre befäl i konsten att föra trupp - men inga revolutionerande förändringar har skett enligt Jens.

- Vi har betonat uppgiftens innebörd och har en bra mix av rutinerat och yngre befäl. GMU är en försvarsmaktsgemensam utbildning som ska göra rekryterna anställningsbara på 13 veckor. Att sedan bli jägare, fallskärmsjägare eller något annat här i Karlsborg är en helt annan sak, även om alla rekryter här har klarat jägartesten. En del rekryters förkunskaper om hur saker går till och hur lång tid saker tar är svaga. Nyligen frågade en rekryt om han kunde bli prickskytt på SOG:en direkt efter GMU. Sådana frågor vittnar om kunskapsbrist om Försvarsmakten och vår verksamhet.

09.17 - Rastvila

Förste sergent Mattias Lundqvist gjorde värnplikten 2006 och har hunnit med Kosovo, Afghanistan och två NBC samt SOU. Nu är han GMU-instruktör för andra gången.

Och han vet vad som hände på

Mattias Lundqvist

FAKSIMILER FRÅN FÖRRA ÅRET.

på K3 för ett år sedan, även om han inte själv var där då.

- Under kursen i coachande förhållningssätt fick vi veta vad som inträffat och att det inte var okej. Men bortsett från det som var fel skulle jag inte utbildas på ett annat sätt. Rekryterna är här i 13 veckor och den tiden vill vi optimera. Att utbildningsplanen styr oss hårt är inte fel utan den ska följas, i synnerhet de fysiska delarna.

Bland det bästa med att vara instruktör är att få se den utvecklingen som rekryterna gör under sin GMU.

- Det var tillfredsställande att se det mognande de gör på bara 13 veckor. Då är de verkligen rekryteringsbara individer. Och om Försvarsmakten vill att de ska vara en likadan produkt oavsett var de genomgått GMU, så tror jag att en försvarsmaktsgemensam GMU-skola är en god idé. Det skulle dessutom utveckla mycket goda truppofficerare.

10.23 - Sjukvårdstjänst

På gräsmattan framför slutvärnet ligger rekryterna och skriker av smärta under två instruktörers lugna överinseende. Men samtidigt som de skriker skrattar de. För första gången stiftar de bekanskap med en tourniquet - ett avsnörande förband vars funktion blir bäst om det sitter hårt. Det-gör-så-ont-att-du-skrikskrattar-av-smärta-hårt.

- Vrid på plastpinnen tills det knakar i den. Anmäl sedan att ni inte kan gå men kan verka, säger fänriken som håller i övningen.

Jens Zetterberg ser en tydlig trend hos dagens rekryter jämfört med de värnpliktiga han utbildade för 20 år sedan: rekryterna i dag är betydligt mer individuellt fokuserade och är ofta inte vana vid motgångar.

- De kanske har varit snabbast, starkast och snyggast i sin klass. Här är någon annan snabbast, starkast och snyggast. Då kan det vara lätt att bara ge upp och åka hem till pojk- eller flickrummet och jobbet i grönsaksdisken på Coop. I dag är det

SYSLÖJD ATT VÄNTA.
Vid morgonvisitationen upptäcks allt som inte sitter fast ordentligt på vapenrocken.

för lätt att sluta under GMU. Jag tror det krävs någon form av låsning under låt säga första GMU-månaden där rekryten inte kan ge upp och sluta.

Ibland hörs påståenden om att jägare av olika slag bäst byggs upp efter att man brutit ned individen och genom pennalism och kadaverdisciplin. Jens Zetterbergs ögon får något trött över sig vid det påståendet och svaret sägs med skärpa.

– Det som skapar en bra jägare är sunda värderingar, viljan att ta ansvar och alltid lösa uppgiften. Det viktiga är att kommunicera med rekryten och soldaten om vad som krävs för att bli en bra skytt eller annan befattning. Jag pratar på samma

SMÄRTA OCH SKRATT. Att sätta en tourniquet för första gången är en... upplevelse.

sätt med min fru som med ÖB som med en rekryt. Gör någon fel för femte gången för att hon eller han inte lyssnar, så kanske jag är tydligare i tonen. Men jag behandlar alla lika.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: NIKLAS ENGLUND/INFOS

REKRYTENKÄT: ÄR GMU PÅ K3 SOM DU FÖRESTÄLLT DIG?

– Ja, det här har uppfyllt alla mina förväntningar den tiden vi varit här.
Ludvig Stridh Gustavsson, 18, Jönköping

– Det tycker jag. Även om det är jobbigt ibland så har jag insett att man orkar mer än man först tror.
Jesper Barreng, 19, Stockholm

– Mer eller mindre, jag trodde det skulle vara mer fysiskt ansträngande. Men det kanske är bra att befälen ökar träningsmängden under utbildningen.
Joel Esping, 24, Stockholm

DET YTTRE OMDÖMET:

”En studie i kulturförändring med bibehållen skärpa och kvalitet”

Som chef för Försvarsmaktens ledarskaps- och pedagogenheter FM LOPE var det Per-Olov Andersson som fick i uppdrag att undersöka vad som gått snett vid GMU på K3.

– Det förekom saker som inte var okej, för att uttrycka det mildt. Nu upplever jag att K3 inte ändrat sig för att man måste utan för att de tror på arbetsättet.

Förra hösten åkte Per-Olov och tre andra kollegor med mandat från Högkvarteret för att undersöka vad som stämde kring bemötandet, utbildningsmetoderna och övningarna vid GMU på K3 i Karlsborg. Och ganska snabbt insåg kvartetten att de misstankar om missförhållanden som fanns kunde bekräftas.

– Förbandsledningen var självklart bestörta över det inträffade och de tog själva fram en åtgärdsplan, där vi kom med tips och råd. Tillsammans med K3 provtryckte vi åtgärdsplanen och gav en rad rekommendationer.

En av rekommendationerna var en sällsynt noggrann uppföljning vid nästa GMU-omgång, för som läget var för ett år sedan var det inte givet att förbandet skulle få hålla i fler grundläggande militära utbildningar.

– K3 fick en chans till och den tog de. Redan vid 2014 års första GMU-inryck kunde vi se att de handlade rätt, även om det fanns småsaker att slipa på. Det viktigaste var att rekryternas möte med Försvarsmakten blev bra och att de stora avgångarna uteblev.

Även vid GMU-inrycket i augusti närvara-

Per-Olov Andersson

de personal från FM LOPE, nu med toppbetyg till Västgötaförbandet.

– Det var ett väldigt bra inryck och bemötande. Den största skillnaden från i våras var att jag nu tycker mig märka att befälslagen ändrat sig för att de tror på ett ändrat arbetsätt, inte för att de är tvungna. Sättet som K3 har utvecklats när det gäller GMU är en studie i kulturförändring med bibehållen skärpa och kvalitet, säger Per-Olov Andersson.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: LOUISE LEVIN/FÖRSVARSMAKTEN

Inte ett enda vådaskott till!

Förra året rapporterades 38 vådaskott inom Försvarsmakten.

38 vådaskott för mycket, menar Försvarsmaktens marksäkerhetsföreträdare Anders Brännström och levererar den här salvan.

– Den som tror att man kan visitera sig själv efter skjutning för tjänar inte att vara chef.

”Ett antal vådaskott avlossas varje år under övning och insats. Utöver detta bedömer jag att det avlossas ett antal vådaskott som aldrig rapporteras. Ett vådaskott, oavsett var och hur det avlossas utgör en potentiell dödsfara. Vi riskerar att soldater och sjömän, eller andra som uppträder i närheten av förbanden, dödas eller skadas allvarligt. Om de under 2013 inrapporterade vådaskotten hade träffat olyckligt, hade vi varit 38 medarbetare färre i Försvarsmakten. Om samma sak hade skett med de vådaskott som inte inrapporterades, hade vi varit ännu färre.

Alla inser att det här är livsfarligt och oacceptabelt.

Det finns regler och säkerhetsbestämmelser som reglerar hur vi ska göra inför, under och efter övning eller insats. Enligt min bestämda uppfattning är de regler som redan finns helt tillräckliga för att alla ska kunna göra rätt, och att vi helt ska kunna undvika vådaskott inom Försvarsmakten. Om man till exempel gör 'patron ur' enligt instruktionerna är det omöjligt att råka ut för ett vådaskott.

När jag tar del av rapporter och diskuterar med mina marksäkerhetsexperter och personal ute vid förbanden, möts jag ibland av en märklig uppfattning och inställning kring det nya personalförsörjningssystemet. Man menar att nu när vi inte har värnpliktiga längre utan alla är frivilliga och an-

ställda, behöver vi inte vara så strikta med formella krav och kontroller längre. Man talar om tjänstemannaansvar och att de enskilda till exempel själva kan visitera sig efter skjutning. Inget kan vara mer fel och den som kommer till en sådan slutsats för tjänar inte att uppbara ansvaret att tjänstgöra som övningsledare eller chef.

Jag personligen känner tacksamhet och trygghet i att jag genom att bli visiterad före och efter skjutning, får hjälp med att kontrollera att jag har gjort rätt inför eller efter en övning eller en insats. En professionell soldat eller sjöman är en soldat eller sjöman som, oavsett grad, känner en stolthet i att få hjälp med kontroller, att följa checklistor, regler, instruktioner med mera som gäller för vår verksamhet. Vi ska inte utgöra en fara för varandra eller för tredje person. All vår kraft ska i stället inriktas mot att vara farlig för potentiella fiender.

Det är FEL att inte göra exakt som vapeninstruktionerna föreskriver.

Det är FEL att inte beordra uppställning och visitation, såväl före som efter skjutning.

Det är RÄTT att kontrollera.

Allt är till för att underlätta verksamheten så att målen nås och att vi kan undvika olyckor och tillbud. I marksäkerhetsplanen för 2014 – 2015 som jag har fastställt i min roll som marksäkerhetsföreträdare, är bekämpandet av vådaskott en av mina fyra

Foto: Jimmy Croona/ComCam

prioriterade åtgärder. Det är Försvarsmaktens medarbetares – din och min – kompetens och attityd som är nyckeln till framgång. Oavsett grad och befattning ska vådaskotten bekämpas. Målsättningen är att antalet vådaskott kan räknas till noll.”

ANDERS BRÄNNSTRÖM, ARMÉCHEF OCH
FÖRSVARSMAKTENS
MARKSÄKERHETSFÖRETRÄDARE

DE 4 GRUNDLÄGGANDE SÄKERHETSREGLERNA FÖR VAPENHANTERING

(klipp ut och spara i benfickan)

- * Hantera alltid alla vapen som om de är laddade.
- * Rikta aldrig mynningen mot något som du inte är beredd att bekämpa.
- * Håll fingret från avtryckaren tills vapnet riktas mot målet.
- * Var säker på ditt mål och vad som finns mellan dig och målet. Bekämpa aldrig något som du inte har identifierat.

VARFÖR SKER VÅDASKOTT?

– Det behövs inga nya regler. Görs 'patron ur' på rätt sätt så är det ideo-säkert. Samtidigt tror jag att så länge människor hanterar vapen så kommer det förekomma vådaskott, men en nollvision är helt rätt.

David Hermansson, korpral, K3

– Övermäktig stress eller brist på förståelse kan resultera i tunnelseende. Konsekvensen då är att soldaten misslyckas att uppfatta situationen tillräckligt väl för att kunna följa säkerhetsbestämmelserna och då finns hög risk för vådaskott.

Linda Lindkvist, gruppchef, LedR

– Det kan nog ske om man till exempel främst övat på skjutbana och sedan ska genomföra ett stridsmoment, där det finns mycket mer att tänka på. Vådaskott beror på den mänskliga faktorn och kan bara förbättras genom träning.

Martin Karlsson, stf gruppchef, P 7

Reglerna som förlamar vår verksamhet

De 20 värsta bestämmelserna skulle bort.

Det skrattade förbanden åt.

Nu föreslås ett stålbad som vänder upp och ned på hela regelstyrningen.

Efter senaste medarbetarundersökningen FM Vind fick Claes Lundin på Högkvarterets ledningsstab i uppgift att leda en kommission för att lätta på trycket med alla interna bestämmelser. Förbanden klagade och närmaste generalen var arg. Bilden bekräftades snabbt vid förbandsbesök under våren och vid intervjutillfället finslipar Claes på ett förslag till åtgärdspaket. Ett drastiskt sådant.

- Förbanden upplever att de dignar under så hårda krav att det är svårt att genomföra verksamheten på ett effektivt sätt. Det formligen sprutar ut bestämmelser från olika befattningshavare. Och eftersom ingen människa kan ha koll på vad som gäller, blir följden en osäkerhet som förlamar verksamheten, säger Claes Lundin.

Att bara stryka några av de bestämmelser som förbanden irriterar sig mest på,

skulle vara meningslöst: Problemet är alldeles för komplext.

- Dessutom går det inte. Ta bara regeln att vi måste ha elva timmars utbildning för att köra personbil i tjänsten oavsett hur länge vi haft körkort. Säkerhetsinspektionen anser att utbildningen är väl motiverad och då hjälper det inte ens att en general står och pekar med hela handen. Har man mandat att utfärda regler, så har man.

BEFOGENHET ATT BOGSERA? För att rangera helikoptrar i hangarer behövs en sex veckor lång utbildning.

Vi kan inte vara bäst på allting

Claes nämner några saker som kommissionen reagerat på. Efter kritik eller incidenter vill ansvariga visa på handlingskraft och då går det ibland för snabbt. Claes önskar det fanns lite mer civillurage att våga säga nej om man ser att nya regler kan bli till nackdel i vårt system.

- Vi ska ju ändå leverera krigsförband, vi ska försvara Sverige. Men det övervägandet upplever jag inte finns överhuvudtaget.

I Försvarsmakten finns många fack- och kompetensområden med ambitiösa företrädare. I all välmening ger de ut styrningar som ska leda oss att bli bäst i världen inom deras område, fastän ingen har krävt det av myndigheten.

- Det synsättet håller inte, säger Claes.

Kommissionen reagerar också på den attityd och förhållningssätt som finns. Istället för en stödjande roll från sakkunniga blir det lätt vi och ni. "Vi talar om för er hur ni ska göra".

- Vi behöver gå mer åt värdegrundstyrning. Uttrycka en inriktning och sedan lita på att alla kan hjälpas åt att driva det och göra det så bra som möjligt. Och man ska våga göra fel. Självklart ska säkerheten vara hög, men vi måste kunna genomföra en vettig verksamhet så att vi når våra mål.

Mer makt till förbandscheferna

Kommissionens åtgärdsförslag går ut på att drastiskt minska på antalet befattningshavare som får ge ut bestämmelser, minska på regelfloran och tillämpa mer uppdragstaktik och värdegrundsstyrning. Första steget togs i somras. I Försvarsmaktens arbetsordning står nu att förbandschefer själva får lov att godkänna

personal för de arbetsuppgifter de ska göra.

- Det handlar inte om avsteg från bestämmelserna. Ska man ha en viss utbildning så ska man, men förbanden behöver inte skicka iväg personal på veckolånga kurser utan får utbilda själva på hemmaförbandet. Eller bedöma att personen har den förmåga som krävs, betonar Claes.

Planerat stålbad

Nästa steg som föreslås är en renodlad struktur för hur bestämmelser får ges ut. Endast överbefälhavaren, produktionschefen och insatschefen ska få göra det. Inga andra. Övriga får stödja och hjälpa till med sin expertis. ÖB beslutar om de riktigt tunga, styrande reglerna som myndigheten måste ha enligt lagar och förordningar. Produktionschefen och insats-

Claes Lundin

chefen reglerar verksamheten så den blir både säker och effektiv.

- Om förbanden sedan uppfattar att bestämmelserna hindrar dem från att lösa ställda uppdrag, då har de en enda part att prata med. Som förebild för Högkvarterets arbete, har vi tittat

på hur rollspelet fungerar mellan flygsäkerhetsinspektionen och Försvarsmaktens flygoperatör.

Enligt förslaget ska den nya strukturen inarbetas i arbetsordningen till årsskiftet. Sedan följer ett anpassningsarbete som högst får ta ett år. Därefter upphävs alla gamla bestämmelser.

- Så är vår idé för att sätta press. Och det finns ingen plan B, vi måste igenom detta stålbad. Vi ser ingen annan lösning.

TEXT: KRISTINA ÅSTRAND BOHMAN/INFOS

FOTO: ANNA LINDH/HKPELJ & HÅKAN JÖNSSON/3.SJÖSTRIDSLJ

ÄR FARTYGSCHEFEN OMBORD? Annars får du inte flytta fartyget genom att hala i tamparna...

TRE EXEMPEL SOM RETADE GALLFEBER

BÅTFÖRARE FICK INTE KÖRA BOGSERBÅT I HAMNEN!

Mycket irritation handlar om krav på formella utbildningar och behörigheter som inte uppfattas relevanta. Exempelvis inom marinen där regelverket i stort sett är kopierat från den civila sjöfarten för handelsfartyg. På Marinbasen i Karlskrona fick det till följd att erfarna båtförare inte längre fick framföra en bogserbåt i hamnen. Det krävdes en kommandörkapten eller någon med sjöbefälsexamen. En annan konsekvens var att man inte kunde flytta till exempel en Visbykorvett några meter längs kajen genom att hala - dra i förtöjningstamparna - om inte fartygschefen var ombord...

FLYGTEKNIKER FICK INTE RANGERA!

Kravet på att skicka iväg personal på olika utbildningar ställer till det och innebär mycket pusslande med kvarvarande personal på förbanden. På Helikopterdivisionen är det ont om flygtekniker. Samtidigt tar det i praktiken ett år extra innan nyutbildade kommer ut i produktionen, på grund av en massa pålagor. Ett exempel är att de måste gå en sexveckors utbildning på Markstridsskolan i terrängkörning och vapenhantering. Allt därför att det fordon som de använder för att rangera - bogsera ut och in - helikoptrar i hangarer, kan användas i terräng och kan bära vapen. Men flygteknikerna ska bara köra på betongplattan...

LITA INTE PÅ KOMPETENTA SOLDATER!

Många är bekymrade över att vi inte tar vara på soldaternas kompetens. I kombination med att befälen är alltmer bundna vid administration, riskerar detta att soldaterna tappar sugen. Erfarna soldater får inte öva själva på skjutfältet eller utbilda nya ersättningsoldater. Enligt regelverket ska det vara en officer som utbildar. Soldaterna får inte heller hämta ut ammunition. Det har också kommit nya regler för ammunition. Den ska fraktas i speciella fordon med vakteskort, även om det bara är pistolammunition som ska föras mellan regementet och skjutbanan...

Bataljonen som får det mesta att funka

Vad Försvarsmaktens tekniska skola (FMTS) sysslar med hörs på namnet.

Att det där också finns en insatsbataljon som levererar teknisk tjänst över hela landet men också internationellt är mer okänt.

– För fyra år sedan var vi fem personer i Halmstad. Fullt bemannande ska bataljonen ha nästan 600 kontinuerligt och tidvis anställda i elva plutoner, säger bataljonschefen Niklas Jörnsby.

1. tekniska bataljon är ett insatsförband och en försvarsmaktsgemensam resurs för teknisk tjänst. Förbandet har växt ordentligt de senaste åren och etablerat sig på flera orter. De senaste är Boden och Skövde. Nästa förbandsort på tur är Eksjö.

– Vi har gjort en fantastisk resa sedan 2010. Nu är vi 150 personer över hela Sverige, som på plats stödjer krigsförband och verkstäder med teknisk tjänst, säger bataljonschef Niklas Jörnsby.

Rivstart i Revingehed

De elva tekniska plutonerna byggs upp på liknande sätt och ska ha en generell förmåga att reparera och underhålla hjulfordon, vapen och optik, el och klimat, ledning och sambandsmateriel. Plutonerna ska kunna stödja med reparationer och bärgningar i insatser, på övningar och i vardagen vilket ger positiva effekter i såväl insats som basorganisation. Kort sagt, 1. tekniska bataljon möjliggör en större tillgänglighet av markbunden materiel inom de olika stridskrafterna i Försvarsmakten.

I januari 2013 startade 10:e tekniska pluton upp verksamhet i Revingehed. Att etablera sig på en ny ort innebär flera utmaningar: plutonen måste bli känd på orten, samarbetet med de lokala förbanden ska fungera och det måste finnas anpassade lokaler för plutonen att verka från.

– Vi ska stödja de förband som finns här med teknisk tjänst. Levererar vi, blir vi också kända och efterfrågade, säger plutonchef Robin Wahl.

Och plutonen på Revingehed har under året levererat. De har stöttat hemvärnet och 71:a bataljon, men även vid storbranden i Västmanland där plutonen stod för reparationsresurser för både civil och militär materiel.

– Jag ser mycket positivt på FMTS tekniska pluton, säger Niklas Gustafsson, teknisk chef på 71:a bataljon. De har nu kommit igång på allvar och det kommer att visa sig på reparationskön. De har redan hjälp till med grundtillsyn på

pansarterrängbil 360 så att fordonen kan ställas i beredskap för NBC 15.

Att både 71:a bataljon och 10:e tekniska plutonen ingår i NBC 15 har varit en motor för att snabba på utvecklingen av verksamheten i Revingehed.

– NBC har inneburit att plutonen utbildats och utvecklats fort. Just nu är all fokus på NBC vilket gör att de andra uppgifterna hamnar i andra hand, men vi kommer att komma ur NBC med en mycket kompetent pluton, säger Lee Ahlquist, ställföreträdande plutonchef på 10:e tekniska pluton.

Civil kompetens ger trippelvinster

En utmaning för bataljonen är att hitta de tekniker och mekaniker som behövs. GMU-platserna är begränsade och konkurrensen från civila verkstäder är tuff när 400 heltids- och deltidstjänster ska tillsättas inom de närmaste åren.

En lösning är civila specialister som jobbar deltid, Spec/T. Bland annat finns ett samarbete med Saab som fallit väl ut och

Förutom reparationer och materielunderhåll är bärgning en förmåga alla plutoner ska ha.

INSATSER DÄR 1.TEKNISKA BATALJON DELTAGIT MED FÖRBANDESENHET:

- FS 22, FS 23, FS 24, FS 25, FS 26 & OMS 04.
- Branden i Västmanland

Kommande insatser:

- NBG 15
- Mali 01, Mali 02 & Mali 03

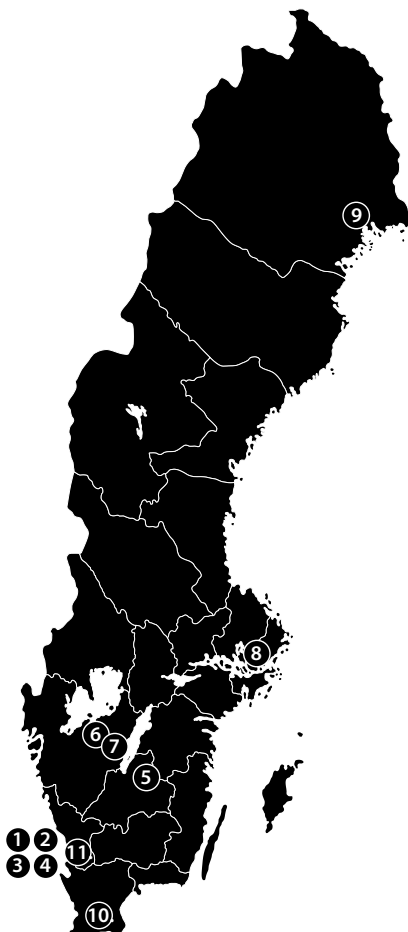
som kommer att fortsätta, både med Saab och med andra företag. Kent Rundqvist är en Saabanställd som just nu tjänstgör på 10:e tekniska pluton i Revingehed för att förstärka plutonen under NBG-engagemanget.

- Det fungerar väldigt bra. Jag får se hur många av Saabs produkter används och vad som kan förbättras på dem och det är jättekul. Jag kan tillföra mina erfarenheter och får nya med mig tillbaka till Saab. Det är en "win-win-win-situation". För Saab, för Försvarmakten och för mig personligen, säger Kent Rundquist.

1.tekniska bataljons verksamhet spänner över hela Försvarmakten med stöd till mark-, flyg- och sjöstridskrafterna. Att insatsförbandet tillhör FMTS ger synergieffekter och kostnadseffektivitet genom samlad teknisk kompetens och verksamhetssamordning inom utbildning, utveckling och insats. Och allt eftersom 1.tekniska bataljons plutoner bemannas och kommer in i verksamheten kommer de att få ännu mer saker att rulla och därmed funka.

TEXT: CHRISTIAN LÖVGREN/FMTS

FOTO: FÖRSVARMAKTEN

HÄR HITTAR DU TEKNISKA PLUTONER I FÖRSVARMAKTEN

Halmstad bataljonsstab och kompaniledning samt stab och tross pluton.

1. Tekniska pluton: Halmstad, generell teknisk pluton
2. Tekniska pluton: Halmstad, generell teknisk pluton
3. Tekniska pluton: Halmstad, generell teknisk pluton
4. Tekniska pluton: Halmstad, generell teknisk pluton
5. Tekniska pluton: Eksjö, generell teknisk pluton, inriktning fältarbetsmateriel
6. Tekniska pluton: Skövde, generell teknisk pluton, inriktning stridsfordon och stridsvagn
7. Tekniska pluton: Skövde, generell teknisk pluton, inriktning stridsfordon och stridsvagn
8. Tekniska pluton: Kungsängen, generell teknisk pluton, inriktning stridsfordon
9. Tekniska pluton: Boden, generell teknisk pluton, inriktning stridsfordon och stridsvagn
10. Tekniska pluton: Revingehed, generell teknisk pluton, inriktning stridsfordon samt NBG 15
11. Tekniska pluton: Halmstad, generell teknisk pluton, inriktning stöd luftvärn

BILDGRANSKNING I MÖRKRET.
Som fotoansvarig på HMS Stockholm går Niklas igenom de bilder som tas av andra fartyg.

En vecka på vågorna

Ett försämrat säkerhetsläge i närområdet kräver ökad övningsverksamhet.

Därför övar marinens fartyg mer i Östersjön – men vad sker en övningsvecka till sjöss ombord på en korvett? Niklas Nordström-Lantau, vapentekniker på HMS Stockholm vet.

Här är hans ord och bilder från en gungande septembervecka.

MÅNDAGEN 22 SEPTEMBER: SISTA NATTEN HEMMA

Det är höstkallt och mörkt när Niklas cyklar ner till tågstationen i Kristianstad och 05.39-tåget mot Karlskrona. 90 minuter senare tar han sin andra cykel och rullar ner mot Örlogshamnen och HMS Stockholm. I dag är första arbetsdagen på ett tag och i en ny roll. Rollen som pappa.

– Jag har saknat min arbetsplats och kollegorna men hade inte haft något emot att vara hemma och mysa med min dotter.

Nu väntar en hektisk arbetsvecka till sjöss, med både kontrollskjutning av automatkanonen och andra övningar men framför allt, Sea Traffic Control (STC). Då är

man Försvarets övervakande ögon och öron till havs. Dagen ägnas åt att lasta ombord den ammunition och torpeder som behövs – men också fruktlösa försök att komma åt Försäkringskassans föräldraförsäkring under lunchen.

– Deras nätverk låg nere så FM HRC kunde inte i sin tur få de uppgifter de behövde av mig.

18.18 är Niklas åter på Kristianstad tågstation, bara för att upptäcka att cykeln blivit stulen. Promenad, handla mat, sen middag med sambon, kissrunda med hunden Doris och väskpackning inför kommande vecka till sjöss. Halv ett somnar en trött sjöman och småbarnspappa.

TISDAG 23 SEPTEMBER: DISKUSSION OM DE VIKTIGASTE ÄMNENA

Klockan 07.30 informerar sekonden de samlade sjömännen om tid för losskastning. Två minuter senare ljuder HMS Stockholms orderanläggning: **"Klargöring för gång, klargöring för gång! Beräknad losskastningstid 09.00!"**. Niklas och det vapentekniska befälet Pontus Pettersson plockar ut i stort sett alla vapen från vapendurken: tio AK5D, fyra KSP58B, en KSP88, signaleffekter, ammunition med mera och placeras ut på bestämda ställen ombord.

Sedan fokuserar man på 57 mm-pjäsen, som strulat lite tidigare. Backen spärras

av för att genomföra kontroll av rikt- och avfyringsbegränsningar, något som Niklas kommunicerar via fartygets orderanläggning.

- Säkerheten är oerhört viktig, det är alltid livrem och hängslen.

Sista knippet granater hamnar fel i laddningssystemet, laddningshissarna ville mer än de mäktade med.

- Ett icke-mänskligt fel för ovanlighetens skull. Medan jag och vapentekniskt befäl löser problemet har de andra genomgång i gunrummet om vad veckan ska bjuda på.

Efter tio minuter är problemet löst och duon ansluter till genomgången. Tre minuter över nio kastar HMS Stockholm loss och första uppgiften för dagen är att kontrollsjuta 57 mm-pjäsen, för att sedan genomföra en skjutning mot bogserade luftmål tillsammans med systerfartyget HMS Malmö ute i Hanöbukten. Sedan blir det en snabb återfärd till Örlogshamnen för att lämna av personal från pjäsverkstaden samt tomhylsor från skjutningen.

Klockan 15.30 kastar man loss igen mot området söder om Bornholm och Niklas, som har frivakt somnar snart i sin bing - efter att ha tittat igenom de hundratals bilderna han har av dottern i telefonen.

- Jag inser där och då att den här veckan kommer kännas lång.

Men det finns många ombord att prata med och när Niklas senare på kvällen tjänstgör uppe på bryggan hinner han och navigationsbefälet Martin Wallin diskutera de bästa tipsen och tricksen kring barn.

- Diskussionsämnena mitt i natten kan vara det säkerhetspolitiska läget i Europa men det som alltid återkommer är ämnet barn. Det känns skönt att ha navigationsbefälet som bollplank i de absolut viktigaste frågorna i mitt liv, säger Niklas.

Han muckade 2009 efter att ha gjort värnplikten som artillerist på HMS Vinga, men var tillbaka i blåkläder redan efter en månad.

- Det var precis när värnplikten blev vilande så de drog i mig och ville att jag skulle ta anställning. Och jag hade trivts under värnplikten så det var inte ett svårt val.

Sedan januari 2010 har Niklas haft befattningen vapentekniker på HMS Stock-

SKINANDE TECKEN.
Befälstecknet putsas av tradition varje dag,
så väl till sjöss som vid kaj.
Här är det signalmatros
Sebastian Bemmell som putsar på.

holm, en korvett som varit i Marinens tjänst sedan mars 1985. Det är därmed ett fartyg med respektabel ålder, något som enligt Niklas märks på hur båten är byggd.

- Till skillnad från Visbykorvetterna som har fler enskilda hytter för sjömännen, så har Stockholm en 16-mannahytt för sjömännen längst fram. Och det är trångt i gångarna jämfört med Visbyklassen, här får du verkligen dra in magen när du möter någon. Men samtidigt är det en mycket beprövad plattform som uppdaterats och det finns mycket erfarenhet och rutin ombord.

Det och atmosfären på Stockholm är saker som fått Niklas att stanna i mer än fyra år.

- Som på alla fartyg tvingas vi leva på mycket begränsade ytor. Det är trångt i stort sett överallt. Den enda gången du är ensam är när du låst om dig på toaletten.

Efter några timmar som utkik i koldmörkret vid en av Östersjöns "motorvägar" för sjöfart, där Niklas håller koll på lanternföringen hos omgivningens fartyg och deras ungefärliga kurs, väntar en köttbullen och bingen.

ONSDAG 24 SEPTEMBER: ÖVNING OCH OKTOBERFEST

HMS Stockholm befinner sig strax utanför Malmö med nordlig kurs. Det är grått ute och vägorna kommer snart få delar av besättningen att offra lunchens fiskgratäng till torskarna. Niklas är åter utkik och det gäller att ha koll på fartygen i Öresund, ett av världens mest trafikerade farvatten.

Klockan 13.29 kommer nya direktiv från högre chef: Ombasering ska ske mot sydost Malmö via Stora Bält. Fartygets AIS - igenkänningssignal på radarn - ändras från Swedish Navy STC till HMS Stockholm.

"Övning, övning! Brandlarm utlöst i inredning, trossdäck" ljuder det i orderanläggningen. Ombord på Försvarmaktens fartyg hålls ständigt olika övningar: brandlarm, man över bord och många fler. Målet är så klart att vara beredda och övade för det som förhoppningsvis inte händer.

Efter övningen samlas samtlig besättning, förutom nödvändiga poster i gunrummet för att gå igenom skyddstjänstövningen. Det finns alltid något att förbättra och kommentera.

Klockan 15.00 sker vaktförfångning och Niklas får frivakt. Efter bara tre timmars sömn vaknar han och kan inte somna om.

- Då brukar jag sätta igång musik i hör-lurarna och ligga kvar och vila en timme.

Middagen har en tydlig touch av München över sig: Två sorters korvar, surkål, brysselkål och stekt potatis. Trots ett ständigt gungande under frivakten är humöret hos de flesta förvånansvärt bra.

Niklas menar att som anställd är det lättare att köpa konceptet "bita ihop och gilla läget".

- Under min värnplikt var det alltid någon som klagade och spred dålig stämning. Argumentet "Skärp dig, du är anställd" verkar göra sig påmint hos oss alla i krävande situationer.

Natten bjuder på nybryggt kaffe men

SOVPLATS TILL SJÖSS.

inte så mycket mer. Faktum är att HMS Stockholm gör en enda kursändring under hela vakten och när nattskaffningen dukas upp klockan 03.00 är det en hungrig besättning som hugger in på hamburgarna.

- Där och då vinnas det inga priser i vackert bordskick.

En halvtimme senare ligger Niklas i sin bing. Väderförhållandena är bättre och babords vakt blir skönt vaggade till sömns.

TORS DAG 25 SEPTEMBER: SPANANDE ÖGON I ÖRESUND

HMS Stockholm fortsätter sin patrullering i och omkring Öresund. Niklas går på som utkik klockan 11.00 och det finns massor med oidentifierade fiskebåtar och handelsfartyg som ytplottna vill ha identifierade och fotograferade, dels för att för egen räkning kunna uppdatera och bekräfta ytläget men också vidarebefordra informationen till sjöcentralerna i land.

- Bilderna som vi tar på fartygen ska bearbetas och i efterhand skickas in för att uppdatera den stora databasen av bilder och information på alla fartyg som passerar i våra farvatten, ett arbete som aldrig tar slut, säger Niklas och reflekterar över sitt yrkesval.

- När vi militärer är borta, allt från veckovis till månadsvis så snurrar livet vidare därhemma för våra familjer och vänner. Deras insats är lika viktig som vår. Och vi ute i sjölädan är ofta väldigt isolerade. Då är det viktigt att vi kan se förbi guldets på axlarna emellanåt och att man kan prata med varandra som vänner och inte som chef och underställd. Så måste det få vara och så är det ombord på Stockholm.

Innan ett besök i bingen hinns ännu en brandövning med - den här gången med kontgjord rök för att öka realismen. Kvällens vakt är tröttande och de sista timmarna fram till klockan 03.00 ger alla en tuff match.

FREDAG 26 SEPTEMBER: SPÅRLJUS I HÖSTMÖRKRET

Efter sekondens purrning väntar dagens första övning: artilleriskjutning tillsammans med HMS Malmö. Målet är på ett avstånd av 7000 meter och Niklas uppgift under skjutningen är att kontrollera nedslagsbild. Skott kommer, träff, nedslag. Men

Skott kommer, träff, nedslag. Men

SOBER CEREMONI . Vid Estonias haveriplats lade besättningen på HMS Stockholm ned en krans på 20-årsdagen.

Niklas kan inte mäta spridningen i sin streckkikare.

- Träffbilderna var för bra, helt enkelt.

Efter nio genomförda skjutomgångar avslutas övningen och högsta fart sätts mot Örlogshamnen för att snabbt bunkra brännolja och mat. Under tiden förbereder Niklas samtliga kulsprutor ombord för kvällens skjutning - ikväll ska nämligen tre sjömän genomföra sin examination för att vara godkända KSP88-skyttar ombord.

När mörkret börjar lägga sig över Östersjön inleds kulspruteövningen, växelvis KSP58B och KSP88. Trots att tempot är högt hanterar skyttarna vapnen på ett säkert sätt. Det märks att grundträningen genomförts väl. Spårljus syns tydligt i skymningen. Träffbilderna är hyfsade, i synnerhet som fartyget kränger ganska mycket.

Med övningen avslutad, målet inbogserat och de blöta kläderna upphängda i hyttens hinner Niklas sova en halvtimme innan det är dags för middag och ny vakt, främst som utkik. Nya order: en radarstation utanför Ystad ligger nere så HMS Stockholm dirigeras dit för att täcka radarbilderna.

Två timmar på vardera sidan midnatt spenderas som utkik i ett kompakt höstmörker. Det är blött, aningen översköljande och ingen brist på gung. När en trött Niklas går av klockan 03.00 väntar tacopaj och en mycket efterlängtat bing.

LÖRDAG 27 SEPTEMBER: SJÖSJUKAN SLÅR TILL

- Jag är inte särskilt förtjust i frukost, så jag ligger oftast kvar lite extra om morgonen. I dag var det ett extra skönt beslut, säger Niklas innan vaktförändringen. Nya di-

rektiv från högre ort är att ombasera ost Gotland. Kursen är 090, precis samma som vågorna och vinden, vilket medför att det nästan känns som en sommardag med plattvatten. En kollega till Niklas berättar att han förlorat budgivningen på ett hus, då mäklaren inte nått honom i tid.

- Typiskt problem för sjögående personal, vi är sällan anträffbara på mobilerna.

Nya direktiv igen - på väg upp mot Gotland ska Bornholm rundas och ett misstänkt eko identifieras. Den sydliga kursen innebär att det genast blir stökigt och översköljande. Niklas kan inte stå kvar ute på signalbryggan som utkik utan fortsätter sin tjänst inne på bryggan.

Sjögången tilltar och den kommande sömnen blir störd. Niklas åker upp och ner hela tiden i bingen och sover oroligt innan det är dags att stiga upp till middagen.

Vid den meddelar kocken att en av de nya sjömännen som gått vakt har spenderat mer tid på toaletten än på drabningsplatsen under vakten.

- Jag är glad över att jag är en av de få som inte blir sjösjuk, i synnerhet som det vankades äppelpaj med vaniljsås till efterrätt.

Stämningen på nattvakten är dystert - det var den här natten, klockan 01.48 för 20 år sedan som M/S Estonia förläste med över 850 döda. HMS Stockholm, som inte befinner sig långt ifrån platsen kommer dagen efter att genomföra en minnesceremoni och kransnedläggning på platsen.

SÖNDAG 28 SEPTEMBER: TJUGO ÅR SEDAN EN TRAGEDI

Sista förberedelserna före dagens ceremoni. Niklas, som är fotoansvarig ombord har

till uppgift att dokumentera händelsen från den sjöatta FRB:n. Med besättningen samlad på backen håller fartygschefen tal, följt av Amazing Grace framfört på trumpet av kocken Josefin Höjrup. Kransnedläggning och en tyst minut.

– Mycket värdigt, mycket stämningsfullt. Hoppas bara jag lyckades fånga ett par bra bilder av det hela, säger Niklas medan han bearbetar kameran resultat i datorn.

Klockan 13.54 ankrar HMS Stockholm i Fårösund. Besked ges om att besättningen under eftermiddagen kommer vara indelade i grupper, men det är fortfarande oklart varför. Efter en tidigarelagd lunch hörs dock en välbekant melodi i orderanläggningen, den från ”Fångarna på fortet”. Kocken, maskinchefen och några andra har satt ihop ett övningsprogram med olika stationer, både inombords och utombords – nästan som på Fort Boyard men utan tigrar och Gunde.

– Vårt lag snubblade på mållinjen och slutade tvåa, säger Niklas lätt besviken innan det är dags för ett par timmars sömn. Och trots att det smäller och rasslar från kättingboxen i förpiken är det en mycket trött sjöman Nordström-Lantau som knoppar in.

Klockan 21.00, när Niklas går på som utkik sätts kurs mot Karlskrona. Vädret gör att utkiken står inne under natten, en ganska händelselös sådan. Beräknad ankomst till Karlskrona angöring är måndag eftermiddag.

MÅNDAG 29 SEPTEMBER: HEMMAHAMN OCH HEMMAKVÄLL

Trots att byssan lockar med nybakade scones väljer Niklas att sova så länge det går, innan det är dags att gå på som utkik igen. Nu befinner sig HMS Stockholm någonstans mellan Gotland och Öland. Niklas sätter sig med maskinchefen och går igenom hans tänkta föräldraledighet under hösten.

– Planen är att vara ledig varje fredag resten av året för att kunna vara hemma med dottern, säger Niklas

Efter mötet dukar han fram hemliga, militära sjökort till en utvald skara ombord:

Josefin Höjrup spelade Amazing Grace.

tanken är att fartyget ska navigera via militära leder sista biten in mot Örlogshamnen.

En dryg halvtimme innan förtöjning hinns en ”man över bord”-övning med – skeppsbåten är i vattnet, liksom livräddarna som hoppade i för att rädda den nödställda.

– Överlag var momenten väl genomförda, men det finns alltid något att bli lite bättre på.

Klockan 16.28 förtöjer HMS Stockholm på Lindholmen och återställningen av vapen, ammunition och signal-satser inleds. I dag går det ovanligt snabbt, kanske för att de flesta vill hem, kanske för att vapenteknikerna fick en hjälpande hand från maskinarligan.

Klockan 17.15 är det divisioner med alla man på backen. Fartygschefen Niklas Wiklund tackar för en bra vecka till sjöss och uttrycker sin stolthet över besättningen för en värdig kransnedläggning för M/S Estonias offer dagen innan. Därefter meddelar sekonden att kocken med hjälp av vapentekniskt befäl bakat morotskaka, som Niklas hinner smaka på innan det är dags att komma med 17.47-tåget.

Halv åtta på kvällen är det en mycket trött och mycket glad Niklas som öppnar

hemdörren och möter familjen. Några timmars privatliv innan det är dags att släcka strax före midnatt.

En vanlig men välspäckad övningsvecka för en svensk sjöman på en korvett är över.

TEXT OCH FOTO: NIKLAS NORDSTRÖM
LANTAU/3.SJÖSTRIDSFLJ

TEXTREDIGERING: DAG ENANDER/INFOS

FAKTA HMS STOCKHOLM

Byggd: 1984

Längd: 50 meter

Deplacement: 380 ton

Toppfart: 30 knop

Besättning: 35 personer

Beväpning: åtta sjömålsrobotar RB 15, en 57 mm allmålskanon, fyra 40 cm ubåtsjakttorpeder.

Allmänt: Stockholmskorvetterna uppgraderades efter ”halvtid” 2000-2002 då de bland annat fick nytt huvudmaskineri, ett förbättrat ledningssystem och en släpsonar i aktern. HMS Malmö och HMS Stockholm utgjorde tillsammans med stödfartyget HMS Trossö Sveriges första bidrag till EU:s Operation Atalanta i vattnen utanför Somalia 2009. Inför det uppdraget på varmare breddgrader utrustades korvetterna även med ett förbättrat ventilationssystem. De två Stockholmskorvetterna tillhör Tredje sjöstridsflottillen och har Karlskrona som hemmahamn. HMS Stockholm är det sjätte fartyget i den svenska marinen som bär namnet.

FAKTA NIKLAS

Namn: Niklas Nordström-Lantau

(”Lantau kommer från svenska Pommern från början, det är bara vår släkt i Sverige som heter så.”)

Ålder: 26 år

Bor: Kristianstad, uppvuxen i Malmö.

Familj: Sambo Anne och sex veckor gammal dotter samt hund, en gatuhund hämtad i Rumänien.

På fritiden: ”Just nu och de senaste tio månaderna har familjelivet varit prio ett. Så snart jag klivit iland i Karlskrona tar jag tåget hem till föräldralivet. Andra hobbies är fotografering och spela gitarr.”

Utan snus försmäktar de

Det har hänt i Kosovo. Och i Afghanistan.

Något som ger snusare rysningar av obehag: när sista prillan är förbrukad.

Och det är inte så konstigt.

– Nikotin är ungefär lika beroendeframkallande som heroin, säger överläkaren och snusforskaren Gunilla Bolinder på Karolinska Universitetssjukhuset.

Ämnet är känsligt. Det märker Försvarets forum när man försöker ta reda på exakt vad som ledde fram till den akuta bristen på snus vid olika utlandsinsatser. Någon menar att det berodde på klantig logistik av det lokala PX:et, andra att snusare i föregående insats köpte upp hela lagret innan hemfärd. Oavsett orsaken så är alla – både snusare och icke-snusare – som Försvarets forum pratat med ense om effekterna.

– Det blev grinigt. Mycket, mycket grinigt, säger en snusande kapten som tjänstgjort i Afghanistan och menar att man med snus och kaffe men utan mat klarar sig en vecka.

Samma effekter kunde skönjas i Kosovo när det begärliga bruna guldet tog slut.

– Lösningen de flesta snusare tog till var att börja röka, säger Therese Fagerstedt, PAO på KS19.

I dag är de flesta forskare ense om att snusa är betydligt mindre skadligt än att röka tobak – men Gunilla Bolinder menar att det är svårare att sluta snusa än att sluta röka.

– Rent kemiskt är nikotinet ur kroppen inom ett dygn. De nikotinkodade hjärncellerna glömmar dock inte drogeffekten direkt, utan ger skrikande signaler om att få mer. Det är det som är drogsuget. En snusare snusar oftast kontinuerligt 13-15 timmar per dygn, så det kan ta lång tid att bli av med suget men riktigt ren kan man aldrig bli. Det är som att ha lärt kroppen simma eller cykla, det går inte att «inte kunna cykla». Med tiden vänjer man sig av med sin drog-längtan, men den kan omedelbart väckas

till liv vid en “provprilla”, något som många har ånrat när de då snabbt återfaller.

Dödligt njutningsmedel

Nervgiftet nikotin är ett av de mest beroendeframkallande ämnen man känner till. Den dödliga dosen är mellan 30 och 50 milligram, medan det som ger en nikotinstimulans är ungefär ett milligram. Det milligrammet påverkar vårt belöningssystem, vilket ger oss en känsla av välbefinnande då ämnet dopamin utlöses.

– Samtidigt påverkas vårt autonoma nervsystem med ökad hjärtfrekvens och ökat blodtryck.

När man är tillvand vid en jämn nikotintillförsel och denna plötsligt upphör påverkas alla dessa system. Man blir psykiskt påverkad med stark irritation, koncentrationssvårigheter, sömnproblem, ångest, nervpirningar i benen, huvudvärk, mun-torrhet, trötthet och förstoppning. Symptomen är lite olika hos olika personer, säger Gunilla Bolinder.

Svettningar är ytterligare ett rapporterat symptom och några som kommer svettas ändå det kommande halvåret är soldaterna i Mali⁰¹. Deras chef Carl-Magnus R Svensson får något lätt oroat i blicken vid tanken på att snuset skulle ta slut, men levererar ett löfte till snusarna i kontingenten.

– Så länge jag är chef och själv är snusare kommer det finnas snus i Timbuktu. Det kommer jag se till.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: DANIEL KLINTHOLM/COMCAM &

SWEDISH MATCH

PRISA PRILLAN! En god soldat och snusare ser till att kamratens nikotinlast stillas.

SEX SANNINGAR OM SNUSET

Svenskt snus har ett pH-värde på ungefär 8,5.

Ju högre pH-värde snuset har, desto lättare tas nikotinet upp genom munslemhinnan. När snus blir gammalt och torrt sjunker pH-värdet varvid nikotininnehållet minskar – det är därför snusare skyr torrt och gammalt snus.

Det finns inget glas i snus och

det har det aldrig gjort. En förklaring till myten kan vara att det förr kunde bildas saltkristaller i främst lössnus, som då påstods vara finkrossat glas som skulle göra hål på munslemhinnan för att nikotinet skulle kunna tränga in.

Snuset såldes förr i paket eller ovala dosor – den första runda snusdosan kom på 1960-talet. Runda ringmärken på jeans efter snusdosor började därför förekomma, något som en svensk jeansstillverkare tog vara på och tog fram jeans med färdigslitna ringar på jeansens bakfickor.

Sveriges äldsta snusmärke är Ettan, som innehåller samma ingredienser och därmed bör smaka likadant som vid premiären 1822. Ettan togs fram av snusfabrikören Jacob Fredrik Ljunglöf och innehåller basingredienserna tobak, salt och vatten som pastöriserades.

Vad krävs för att skapa en General? Svaret är hemligt, men Johan A Bomans grundrecept från 1866 innehåller 22 olika tobakssorter och en droppe bergamottolja. I dag är General Sveriges mest sålda snusmärke.

Den svenske medelsnusaren konsumerar cirka 3,5 dosor i veckan och lite mer än en miljon svenskar snusar regelbundet. Ungefär var fjärde svensk man och var tjugonde svensk kvinna snusar dagligen eller då-och-då.

Lite olika men mycket lika

Det svensk-finska försvarssamarbetet är inne i en ny fas och nu identifieras konkreta samarbetsformer. För min egen del började samarbetet för 22 år sedan då jag gick chefskursen en andra gång, denna gång i Sverige. Sedan dess har så gott som alla mina arbetsuppgifter haft någon anknytning till Sverige, antingen i direkt

samarbete eller som referenspunkt. Även i krishanteringsoperationer eller i andra internationella sammanhang har alltid samarbetet med svenska kolleger varit det mest naturliga, då våra länder oftast hade liknande målsättning. Min mest konkreta erfarenhet är amfibiesamarbetet mellan Nylands Brigad och Amfibieregementet som jag var med om att starta upp år 2001 och sedan jobbat med i olika etapper.

Men vad är det som gör detta samarbete möjligt? För det första skulle jag nämna en liknande kultur och uppriktighet. Med andra ord: **Vi säger vad vi gör och gör det vi säger.** Man kan lita på vårt ord och vi utgår – tyvärr ofta lite väl naivt – ifrån att man kan lita på andras ord. Vi är rätt orädda för auktoriteter eller titlar och framför allt, vi är utbildade att fungera enligt samma slags "uppdragstaktik" där uppnåendet av målet är det viktigaste, inte formen. När man sedan i ett internationellt sammanhang börjar märka att andra nationer handlar litet olika, är det ganska naturligt att finnar och svenskar rätt snabbt finner varandra.

Vad skiljer då oss åt?

Redan på chefskursen märkte jag att sättet att fatta beslut skiljer. De svenska officerarna var betydligt mer benägna att vilja diskutera läget trots att "Agera" på den tiden var ett

Agera först och diskutera efteråt (helst i bastun) – om det nu finns något att diskutera om mer.

mode-ord i svenska arméns bibel AR2. Den finska modellen går litet mer på linjen **"agera först och diskutera efteråt (helst i bastun) – om det nu finns något att diskutera om mer"**. Båda modellerna har sina fördelar och nackdelar. Litet förenklat och delvis karrikerat: Den svenska, mer omständiga modellen har

fördelen att besluten förankras, så när väl beslutet är fattat sker verkställandet med kraft, då alla vet vad som ska göras. Den finska modellen leder däremot ofta till ett "mummel i ledet" och förändrade delbeslut under genomförandet. Idealet kan därför vara en mix, med otåliga finnar och analytiska svenskar.

En annan skillnad som jag ofta noterat är det mycket offensiva tänkandet bland svenska officerare, betydligt mer offensivt är det finska. Kanske har det historiska och geografiska orsaker. I finsk taktik och operationskonst bedöms stridsättningen försvar, anfall och fördröjande strid likvärdigt, valet av stridsätt beror på terräng och styrkeförhållande. Motsvarande svensk taktik och operationskonst behandlar i stort endast anfall och undantagsvis uppehållande strid, i avsikt att skapa förutsättningar för anfall. Detta motiveras med att man inte kan uppnå ett avgörande genom försvar, endast genom anfall. Det var fascinerande att man i AR 2 på 1990-talet drog slutsatserna bland annat från anfalls- och mottistriderna i Suomussalmi under Vinterkriget. Därmed har erfarenheterna gått i cirkel. När den finska armén lanserade sitt nya offensiva och

FAKTA ANDERS GARDBERG

Före detta finsk försvarsattaché i Stockholm, nu biträdande stabschef för EU:s krishanteringsoperation i Centralafrikanska republiken, EUFOR RCA OHQ (baserad i grekiska Larissa).

Tidigare kommandör för Nylands brigad, det enda finska truppförbandet där utbildningen sker på svenska.

Föredrar rökbastu och en temperatur på 80 grader.

"Vet du skillnaden mellan en svensk bastu och en finsk bastu? 20 grader. Skillnaden mellan en finsk och rysk bastu är ytterligare 20 grader. Därför sitter de med mössa för att inte bränna öronen. Det är inte sunt längre, man ska njuta av bastu och inte göra det till nåt macho."

spridda stridsätt i fjol, påminde det i mycket om den svenska AR2. Cirkeln är alltså sluten.

Men dessa är trots allt små detaljer. Om man vill komprimera likheter och skillnader mellan våra försvarsmakter kan jag bara citera min tidigare kollega, amfibieöversten Mats Lindberg, som i en intervju i finsk TV kommenterade det svensk-finska amfibiesamarbetet:

– Vi är mer lika än olika. Där vi är olika komplementerar vi varandra.

Anders Gardberg, överste

Snart i ny uniform

Både fördjupande och översiktlig, i ny form och nytt format.

Nästa nummer av Försvarsmaktens personaltidning kommer se annorlunda ut.

– Försvarsmakten ska ha Sveriges bästa personaltidning, säger Erik Lagersten, informationsdirektör och ansvarig utgivare.

Försvarets forum har haft några olika utseenden sedan starten 1991. Den senaste grafiska formen togs fram för fem år sedan och sedan dess har tidningens ökat från 16 till 36 sidor

per nummer. Sedan årsskiftet kommer tidningen ut sex gånger om året mot tidigare nio, vilket var första

Erik Lagersten

Dag Enander

steget mot vad som kan betecknas vara Försvarets forum 2.0.

– Inom varje delområde på informationsstaben som webb, marknadsföring, service till media med mera så ska vi ligga

längst fram. Med nästa nummer gäller det även Försvarets Forum, säger Erik Lagersten.

– Vid framtagandet av den nya formen och dess innehåll har vi lyssnat på vad som medarbetarna efterlyste vid läsundersökningen som genomfördes förra året. Många tillfrågade framhöll att

Försvarets forum var trovärdig, välskriven och aktuell. Det som efterlystes var en mer nyanserad debatt, säger Dag Enander, redaktör för tidningen.

Därför kommer många

innehållsdelar kännas igen, till exempel vinjetten Åsikten där medarbetare kan skriva insändare kring högt och lågt som berör Försvarsmakten.

Inga ökade kostnader

Utän att i förväg avslöja exakt hur kommande Försvarets forum kommer se ut, kan man i alla fall konstatera att den kommer få ett nytt, smidigare format, ny typografi och nytt papper.

Och fler sidor per nummer.

Så hur mycket mer kommer nya Försvarets forum kosta?

– Inte ett öre mer, tvärtom. Redan när utgivningsfrekvensen gick ner från nio till sex nummer om året sparades flera hundra tusen kronor i distribu-

tionskostnad. Nu tar vi det ett steg till och ser över tillverkningskostnaderna.

2014 utsågs Försäkringskassans personaltidning På Jobbet till bästa personaltidning av föreningen Redaktörer Interna Medier, medan Swedish Content Agencies utsåg Swedavias Magazine till vinnare i personaltidningskategorin vid Guldbladet. När vinner Försvarets forum?

– Förhoppningsvis 2015. Jag har varit med och vunnit Guldblad med både Green Cargo och Ikea, så visst är det kul om en jury gillar tidningen. Men det allra viktigaste är att de som får hem den i brevlådan uppskattar den, säger Dag Enander.

TEXT: JESPER TENGROTH/INFOS

ÅSIKTEN

Försvarets forum förbluffar

Det är inte utan att man blir rätt förbluffad när man läser Försvarsmaktens tidning, Försvarets forum. I min värld har Försvarsmakten en helt överskuggande huvuduppgift: att vid behov kunna föra krig, primärt för att försvara Sveriges territoriella integritet. Allt annat är mer eller mindre sekundärt. Förmågan att föra krig, det vill säga att bekämpa och i många fall döda en fiendes soldater, måste därmed vara det som prioriteras högst inom Försvarsmakten. Kanske inte så politiskt korrekt att säga, men inte desto mindre sant.

För närvarande pågår ett större krig i Europa, samt flera krig av olika omfattning i Europas närhet, främst i Mellanöstern. Man skulle kunna tänka sig att dessa krig kan ha bäring på vår egen planering, trä-

ning, utrustning med mera. Man skulle till och med kunna tänka sig att Försvarsmaktens främsta instrument för intern och extern kommunikation ägnade utrymme till att beskriva och analysera dessa pågående krig, och hur de påverkar oss, inte minst till gagn för alla anställda soldater, som kan ha nytta av detta i sitt värv. Döm om min förvåning då jag i det senaste numret av Försvarets forum istället finner huvuddelen av utrymmet ägnat åt bland annat:

- Föräldralön istället för föräldrapenning
- Städning av Kebnekaise
- Försvarsmaktsdeltagande på Pride-festivalen
- Stöd vid släckning av skogsbrand
- Byggnad och nedmontering av en bas i Afghanistan
- En smaktest av soldatmat
- Överbefälhavarens administrativa assistent

• Tatueringar inom Försvarsmakten
Personligen har jag svårt att se vad något av detta har att göra med vår förmåga att föra krig vid händelse av ett angrepp på vårt land. Om det är så att ÖB delar min uppfattning att det är krigföring som är vår huvuduppgift, så tror jag det vore

nyttigt om detta klargjordes i organisationen, på alla tänkbara sätt, så att ingen tveksamhet råder om hur vi ska prioritera vår tid, våra resurser, och vår interna och externa kommunikation.

Odd Bolin, Ro/Kn, AJB

SVAR DIREKT:

Som ansvarig utgivare gläder det mig att Försvarets forum berör och väcker känslor. Det är så jag vill att det ska vara. Jag delar dock inte Odd Bolins uppfattning om önskad profil på tidningen. Försvarsmaktens personaltidning vänder sig till alla medarbetare. Så många som möjligt ska hitta relevant information som rör anställningen, det kommer att inkludera de ämnen Bolin önskar sig sida vid sida med förvaltningsmässiga frågor till sådant som rör t.ex. värdegrund och hälsa – och allt däremellan. Försvarsmakten gör nämligen allt detta, vilket Bolin verkar förbise.

I detta nummer beskriver vi Försvarsministrarnas syn på Ryssland, förberedelserna inför en skarp insats i Mali och samt K3:s arbete med värdegrundsfrågor. Allt detta är Försvarsmakten liksom demonteringen av Camp Northern Lights, den största svenska militärbasen i modern historia där 7 000 svenska kvinnor och män levde och verkat, liksom att släcka skogsbränder och Pridedeltagande i det förra numret. Det finns andra media som enbart fokuserar på det Odd Bolin efterfrågar. Försvarets Forum ska teckna en bredare bild.

Erik Lagersten, informationsdirektör

Trio med bumpa

Nyligen genomförde 205:e amfibieskyttekompaniet en stridsskjutning på Gotland och Tofta skjutfält – ett direkt resultat av de extra 100 miljoner kronor som regeringen anslog för ökad övningsverksamhet. Med flygunderstöd sköts det både Robot 17 och som här, 120 millimeters granatkastare – totalt ett sextiofial granater.

Foto: Kristina Swaan/Amf1

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

FÖRSVARETS FORUM, SE-107 85 STOCKHOLM

NÄR SITUATIONEN KRÄVER MER

Särskilda operationsgruppen (SOG) rekryterar nya operatörer med sista ansökningsdag den 15 januari 2015. Dessutom rekryteras civila och militära medarbetare för befattningar inom stödfunktioner och stab allt eftersom behoven uppstår.

Mer information finns på www.forsvarsmakten.se

Sektionen för operativ teknik (SOT) rekryterar tekniska operatörer med sista ansökningsdag den 7 januari 2015.
Se jobb.forsvarsmakten.se för mer information